
Het was even schakelen:

Een kwalitatief onderzoek naar ervaringen met academisch schrijven van studenten die schakelden tussen hbo-bachelor en wo-master

Masterscriptie Neerlandistiek

Faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit Utrecht

Student: Daphne ten Siethof

Studentnummer: 6721370

Datum: 28 juni 2021

Eerste begeleider: Dr. Renske Bouwer

Tweede begeleider: Dr. Jacqueline Evers-Vermeul

VOORWOORD

In februari 2021 begon ik met het schrijven van deze scriptie. Het onderwerp was snel gevonden: ik wilde iets met schrijfonderwijs doen. Tijdens mijn eerste overleg met Renske kwamen we al op het idee om iets te gaan doen met de kloof tussen het hbo en het wo op het gebied van academisch schrijven. Ik had hier zelf ervaring mee en was gepassioneerd om de problemen in beeld te brengen, zodat de overstap voor toekomstige schakelstudenten makkelijker zou worden.

Doordat ik zelf zo gepassioneerd was over dit onderwerp, ben ik op geen enkel moment de motivatie kwijt geraakt om te schrijven over dit onderwerp, iets wat je wel vaak hoort. Daarnaast hielp het denk ik heel erg dat ik niet vijf dagen in de week bezig hoefde te zijn met het schrijven van mijn scriptie, maar dat ik afwisseling had met mijn stage waar ik op locatie aanwezig kon zijn en afleiding had van mijn lieve collega's.

Ik wil een aantal mensen bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun. Natuurlijk mijn ouders die hun trots uitten en me letterlijk en figuurlijk de ruimte gaven om aan het werk te kunnen. Ik hoefde niet op mijn slaapkamer te werken, maar kreeg een eigen plek op kantoor en mocht op warme dagen in de keuken zitten. En bedankt mama, voor het lezen van mijn verslagen, ook al vond je de inhoud veel te ingewikkeld.

Die steun vond ik ook in mijn lieve vriend, Jens, met wie ik inmiddels al een derde van mijn leven deel. Ik wilde na mijn hbo graag verder studeren, wat betekende dat ik soms zo druk was dat we elkaar soms een week niet zagen. Dit was nooit een probleem, omdat het allemaal voor een goed doel was: afstuderen, een baan vinden en samen een huis kopen.

Ook wil ik mijn klasgenoten bedanken, specifiek Jenneke, Anke en Corinne omdat jullie mij door ons wekelijkse scriptiegroepje onwijs veel tips hebben gegeven en ook omdat we onze *struggles* met elkaar konden delen en ik me zo niet alleen voelde als het even niet lukte.

En tot slot, bedankt Renske, voor de hoeveelheid tijd die je voor mij hebt vrijgemaakt en voor alle tips en feedback die ik nodig heb gehad om deze scriptie af te ronden.

SAMENVATTING

In dit onderzoek werd een antwoord gezocht op de vraag: welke problemen op het gebied van academisch schrijven ervaren hbo-schakelstudenten? Uit onderzoek was namelijk al wel gebleken dat hbo-schakelstudenten meer moeite hebben met academisch schrijven dan reguliere wo-studenten (ASFA onderzoeksbureau, 2008; Kuiken & Van Kalsbeek, 2014), maar het was nog onduidelijk welke problemen zich voordoen.

Er zijn interviews gehouden met schakelstudenten en schrijfcentrummedewerkers om te bepalen welke verschillen bestaan tussen schrijftaken op het hbo en het wo en welke problemen schakelstudenten ervaren op het gebied van academisch schrijven.

Er werden drie belangrijke verschillen gevonden wat betreft de schrijftaak: op het hbo zijn opdrachten praktijkgericht, zijn schrijftaken meer gekaderd en op het wo moeten studenten zelfstandiger zijn. Ook bleken verschillen te bestaan in de tekstkenmerken, feedback en beoordeling.

Al deze verschillen leidden tot verschillende problemen bij schakelstudenten: problemen bij het begrijpen van de schrijftaak, en problemen door een achterstand in kennis en ervaring in het academische schrijfgenre en in het academische schrijfproces. Dit leidde tot onzekerheid bij schakelstudenten, omdat ze het idee hebben de schrijftaak niet aan te kunnen en slechter te zijn dan klasgenoten. Na verloop van tijd bleek dit gevoel af te nemen, omdat studenten successen ervaren en door ervaring met schrijven leren hoe een schrijfproduct en schrijfproces eruit hoort te zien.

Om de kloof tussen het hbo en het wo te dichten, kan in de toekomst worden ingezet op het verkleinen van de kennis- en ervaringsachterstanden van schakelstudenten. Vervolgonderzoek zal moeten uitwijzen wat hiervoor de beste manier is.

INHOUD

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Inhoud	4
1. Inleiding en centrale onderzoeksvraag	6
2. Theoretisch kader	8
2.1 Het schrijfproces: een cognitief complexe taak	8
2.2 Het schrijfproces: meer dan cognitie?	10
2.3 Een nieuwe schrijfgemeenschap: bron voor problemen?	15
3. Onderzoeksvragen	18
4. Methode	20
4.1 Respondenten	20
4.2 Instrumenten en procedure	22
4.3 Analyse	23
5. Resultaten	25
5.1 Verschillen en overeenkomsten tussen academisch schrijven op het hbo en het wo	25
5.1.1 <i>Verschillen en overeenkomsten tussen de schrijftaak op het hbo en het wo</i>	25
5.1.2 <i>Verschillen en overeenkomsten in tekstkenmerken</i>	27
5.1.3 <i>Verschillen en overeenkomsten in feedback</i>	29
5.1.4 <i>Verschillen en overeenkomsten in beoordeling</i>	30
5.2 Problemen volgens studenten	31
5.2.1 <i>Problemen rondom de schrijftaak</i>	31
5.2.2 <i>Problemen rondom kennis uit het langetermijngeheugen</i>	31
5.2.3 <i>Problemen rondom het schrijfproces</i>	34
5.2.4 <i>Problemen rondom het affectieve component</i>	35
5.2.5 <i>En wat gaat wel goed?</i>	35
5.3 Problemen volgens schrijfcentrummedewerkers	36
5.3.1 <i>Problemen rondom de schrijftaak</i>	36
5.3.2 <i>Problemen rondom het langetermijngeheugen</i>	36
5.3.3 <i>Problemen rondom het schrijfproces</i>	37
5.3.4 <i>Problemen rondom het affectieve component</i>	38
6. Conclusie	39
7. Discussie	41
Bronnenlijst	46

Bijlage 1: interviewvragen schakelstudenten	48
Bijlage 2: interviewvragen schrijfcentrummedewerkers.....	52
Bijlage 3: indeling codes.....	57

1. INLEIDING EN CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG

In Nederland kunnen hbo-studenten na het behalen van hun bachelor doorstromen naar een wo-master. Net als vele anderen heb ik deze overstap gemaakt. Ik denk dat ik van mezelf wel kan zeggen dat ik op het hbo een bovengemiddelde student was, maar op het wo bleef daar voor mijn gevoel vrij weinig van over. Ik haalde geen onvoldoendes, maar het was een heel andere omgeving dan ik gewend was met allemaal nieuwe regels en werkwijzen. Om te wennen aan deze nieuwe omgeving en om kennis bij te spijkeren moest ik, net als de meeste doorstromers, een schakelprogramma ofwel premaster volgen. In de eerste periode van deze premaster werd ik geconfronteerd met een schrijfopdracht. Ik moest een onderzoek doen naar een zelfgekozen onderwerp, als het maar binnen de inhoud van de cursus viel. Ik had geen ervaring met zulke opdrachten en had daarom erg veel moeite met het schrijven van de tekst.

Ik ben niet de enige schakelstudent met die ervaring. ASVA onderzoeksbureau (2008) heeft onderzoek gedaan naar de evaluatie van schakelstudenten van verschillende aspecten van het schakeljaar. In dat onderzoek is ook de mening van docenten over de prestaties van schakelstudenten meegenomen. Dit onderzoek hebben ze uitgevoerd middels een enquête onder 328 schakelstudenten en 130 docenten van de Universiteit van Amsterdam. Van de deelnemende schakelstudenten behaalde 77,7% de bachelor aan het hbo en 22,3% aan de universiteit. Een van de aspecten waar naar gevraagd werd is de schrijfvaardigheid van studenten. Hieruit bleek dat iets meer dan 38% van alle schakelstudenten moeite had met schrijfopdrachten en dat 62% van de hbo-schakelstudenten een verschil ervaarde met het hbo wat betreft de eisen die gesteld werden aan de opdrachten. Ook ervaarde 16,5% van de hbo-schakelstudenten problemen met het begrijpen van wat er van hen wordt verwacht met de schrijfopdrachten. Als het gaat om het doen van wetenschappelijk onderzoek bleek dat 33% van de hbo-schakelstudenten het idee heeft dat het schakeljaar ze niet in staat heeft gesteld om wetenschappelijk onderzoek te doen. De hbo-schakelstudenten bleken op het gebied van schrijf- en onderzoeksvaardigheden meer problemen te ervaren dan wo-schakelstudenten, iets wat de docenten in het onderzoek beaamden.

Het academische schrijfproces is ook voor veel reguliere wo-studenten een hele opgave (Murray & Moore, 2006). Het is namelijk geen lineair proces waarin de ene stap volgt op de andere, maar een recursief proces waar de stappen door elkaar heen lopen en de schrijver zelf moet bepalen hoe hij het schrijven aanpakt (Flower & Hayes, 1981). Bovendien moet de schrijver over specifieke academische vaardigheden en kennis beschikken om de tekst tot een helder geheel te maken (Flower & Hayes, 1981). Problemen waar reguliere wo-studenten mee te maken krijgen zijn volgens Berckmoes en Rombouts (2009) bijvoorbeeld het aanbrengen van tekststructuren en het kiezen van de juiste woorden. En uit onderzoek van Lea en Street (1998) blijkt dat voor veel studenten onduidelijk is hoe een goede academische tekst geschreven wordt.

Kuiken en Van Kalsbeek (2014) claimen op basis van een intern rapport en in het kader van hun onderzoek naar de stand van zaken van academisch taalgebruik in het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs dat hbo-doorstromers meer moeite hebben met academisch taalgebruik dan reguliere wo-studenten. Ze geven enkele problemen die voor alle academisch taalzwakke groepen gelden: studenten hebben moeite met het aanbrengen van structuur in hun tekst en met het formuleren van zinnen. Echter, zij geven niet aan welke problemen specifiek gelden voor hbo-schakelstudenten.

We weten dus dat academisch schrijven complex is, welke problemen dat oplevert en dat hbo-schakelstudenten nog meer moeite hebben met het schrijven van een academische tekst dan wo-studenten. Echter, we weten nog niet welke academische schrijfproblemen specifiek gelden voor hbo-schakelstudenten. Om de kloof tussen het hbo en het wo op het gebied van academisch schrijven te kunnen dichten, is het van belang dat wordt onderzocht tegen welke problemen schakelstudenten aanlopen. De kloof tussen het hbo en het wo op het gebied van academisch schrijven kan immers pas gedicht worden als we weten welke hbo-schakelstudent specifieke problemen bestaan op dit gebied. Daarom zal deze scriptie ingaan op de vraag: *welke problemen op het gebied van academisch schrijven ervaren hbo-schakelstudenten?*

2. THEORETISCH KADER

In het theoretisch kader wordt ingegaan op de cognitieve en socioculturele aspecten van het schrijfproces. Daarnaast wordt besproken welke problemen zich op deze gebieden mogelijk kunnen voordoen bij studenten die na hun hbo-bachelor een wo-master gaan doen.

2.1 HET SCHRIJFPROCES: EEN COGNITIEF COMPLEXE TAAK

Vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw is onderzoek verricht naar het schrijfproces. Voor die tijd was er vooral aandacht voor het schrijfproduct en niet voor het proces, terwijl juist het schrijfproces inzicht geeft in de moeilijkheid van het schrijven van teksten. Flower en Hayes (1981) waren onderzoekers die zich hiermee bezighielden. Zij deden een protocolanalyse: ze gaven schrijfoopdracht waarbij de schrijvers moest werken zoals ze normaal ook deden en waarbij ze hun gedachten hardop moesten zeggen. Deze gedachtestroom werd opgenomen en vormde samen met de tekst en notities van de schrijver het zogenoemde protocol. Deze protocollen leidden tot een cognitief model, bestaande uit drie centrale onderdelen: 1) de taakomgeving, 2) het langetermijngeheugen van de schrijver en 3) het schrijfproces.

De taakomgeving omvat volgens Flower en Hayes (1981) alles wat zich buiten het hoofd van de schrijver afspeelt: het retorische probleem en de tekst die tot dan toe is geproduceerd. Daarbinnen bevat het retorische probleem het onderwerp, het publiek en de eisen die worden gesteld aan de tekst. Denk bijvoorbeeld aan een opdracht waarin een student een essay moet schrijven van duizend woorden over feminisme. Dit is het eigenlijke kader van de tekst. De tekst die tot dan toe is geproduceerd kadert de taakomgeving nog verder af doordat elk nieuw woord beperkt wat er als volgende woord kan worden geschreven. Als een student bijvoorbeeld in het essay schrijft dat feminisme een belangrijk topic is, kan niet meer geschreven worden dat feminisme er niet toe doet. Het eerste complexe aan schrijven is dus dat de schrijftaak helder moet zijn voor de schrijver en dat deze schrijftaak steeds verder ingeperkt wordt door de tekst die de schrijver produceert.

De volgende complexiteit wordt veroorzaakt door het langetermijngeheugen van de schrijver. Flower en Hayes (1981) stellen dat dit de kennis die de schrijver heeft van het onderwerp,

het genre, het publiek en de schrijfplannen van de schrijver omvat. Deze kennis kan bestaan in de gedachten van de schrijver, maar ook in bijvoorbeeld boeken of audiovisueel materiaal. Het eerste probleem dat zich hier voordoet is dat de informatie uit het langetermijngeheugen gehaald moet worden. Het tweede probleem vindt plaats als de informatie opgehaald is, want dan moet de schrijver deze informatie herorganiseren en aanpassen zodat het past bij het retorische probleem. Als het retorische probleem niet helder is, veroorzaakt dit dus meteen een probleem voor de informatie in het langetermijngeheugen van de schrijver.

De informatie uit het langetermijngeheugen wordt ingezet tijdens het schrijfproces. Dit schrijfproces omvat drie kernelementen: 1) plannen, 2) vertalen en 3) herzien. Onder plannen valt alles wat in het hoofd van de schrijver gebeurt: het genereren van ideeën, het organiseren van informatie en het stellen van doelen voor zowel de inhoud van de tekst als doelen voor het schrijfproces. Deze ideeën zijn in deze fase zichtbaar in het hoofd van de schrijver, maar nog geen grammaticaal correcte zinnen. Tijdens het vertalen worden de ideeën omgezet naar correct Nederlands. De vereist kennis van de geschreven Nederlandse taal zoals woordenschat- en grammaticakennis, maar ook de motoriek om teksten te kunnen schrijven of typen. Het herzien van teksten is afhankelijk van twee sub-processen: de schrijver moet zijn tekst evalueren en op basis van deze evaluatie kan een schrijver de tekst reviseren. Tijdens het schrijfproces zijn dus veel cognitieve vaardigheden nodig, zoals het kunnen organiseren van ideeën, kennis van de Nederlandse grammatica en het kunnen beoordelen van zelfgeschreven teksten. De complexiteit hiervan is dat die verschillende deelprocessen en het ophalen en gebruiken van kennis uit het langetermijngeheugen kunnen zorgen voor een cognitieve overbelasting (Graham, 2018). Als een schrijver bijvoorbeeld te weinig inhoudelijke kennis heeft, of te weinig kennis heeft van het academische schrijfgenre en de conventies daarbinnen, moet hij langer nadenken over het genereren en organiseren van deze kennis dan wanneer hij hier wel voldoende kennis van heeft.

Het hele schrijfproces wordt volgens het model van Flower en Hayes (1981) in de gaten gehouden door de monitor van de schrijver. Deze monitor bepaalt welke stappen de schrijver

onderneemt tijdens het schrijven. Dat betekent dat het schrijfproces niet lineair verloopt, maar recursief: er kan gewisseld worden tussen de stappen in het model. Als een nieuw idee zich voordoet in het hoofd van de schrijver, kan dit bijvoorbeeld leiden tot aanpassing van de doelen van de schrijver, waardoor de huidige tekst geëvalueerd en aangepast moet worden. Kellogg (2008) benoemt een aantal ontwikkelingsfasen van schrijfstrategieën. Hij claimt dat hoe meer schrijvers oefenen met schrijven, hoe sneller de ontwikkelingsfasen worden doorlopen. De eerste fase heet *knowledge-telling*. Dit houdt in dat schrijvers bestaande informatie weergeven vanuit hun eigen perspectief. Na ongeveer tien jaar breekt de tweede fase aan en wordt *knowledge-telling* omgezet naar *knowledge-transforming*. Daarbij wordt bestaande kennis actief vervormd tot nieuwe kennis. Na weer ongeveer tien jaar komt de schrijver in de *knowledge-crafting* fase. Deze laatste fase draait voornamelijk om de professionalisering van het schrijven en hierin wordt meer dan in de andere fasen rekening gehouden met het perspectief van de lezer. Als wordt uitgegaan van deze ontwikkelingsfasen en wordt gekeken naar de monitor van de schrijver, is het aannemelijk dat voor schrijvers die al langer hebben geoefend met academisch schrijven en dus al vaker hun schrijfproces moesten monitoren, dit proces minder complex is dan voor minder ervaren academische schrijvers zoals hbo-schakelstudenten.

2.2 HET SCHRIJFPROCES: MEER DAN COGNITIE?

Het model van Flower en Hayes (1981) gaat in op de cognitieve aspecten van het schrijfproces. Graham (2018) stelt dat schrijven niet alleen een cognitief proces is, en gaat in het *writer(s)-within-community model of writing* ook in op de socioculturele aspecten die betrokken zijn bij het schrijven van een tekst.

Schrijven vindt volgens Graham (2018) altijd plaats binnen specifieke contexten. Deze contexten noemt hij schrijfgemeenschappen. Hij definieert een schrijfgemeenschap als een groep mensen die een set van doelen en aannames delen en schrijven gebruiken om die doelen te bereiken. De basiselementen van een schrijfgemeenschap laat hij zien in figuur 1.

In de binnenste cirkel zien we ten eerste de doelen die nagestreefd worden. Die doelen kunnen sterk variëren en omvatten 1) de doelen die bereikt dienen te worden, bijvoorbeeld het bijdragen aan de wetenschap, 2) de waarde van schrijven binnen de gemeenschap, bijvoorbeeld schrijven is essentieel om kennis te verspreiden, 3) de normen die gelden voor schrijven binnen de gemeenschap, bijvoorbeeld accuraatheid is erg belangrijk, 4) de beoogde doelgroep, bijvoorbeeld leden van een vaktijdschrift, 5) de motivatie voor het schrijven, bijvoorbeeld door een positieve sfeer te creëren, en 6) de identiteit die de groep wil projecteren, bijvoorbeeld de groep wil uiten dat ze expert zijn over onderwerp X. Leden van een schrijfgemeenschap moeten dus goed weten welke doelen nagestreefd worden en wat daarbij belangrijk is. Ten tweede zien we in de binnenste cirkel de hulpmiddelen die worden gebruikt om het doel te bereiken. Er is bijvoorbeeld een laptop nodig om de tekst te kunnen produceren. Ten derde gaat het om de acties die worden gedaan om het doel te bereiken. Een student moet bijvoorbeeld informatie uit meerdere bronnen verzamelen om een betrouwbaar essay op te kunnen bouwen. Tot slot draait het in de binnenste cirkel om het geschreven product dat tot het doel moet leiden: de eigenlijke tekst.

In de cirkel daaromheen zien we de schrijver en de overige betrokkenen bij het schrijfproject. Een schrijfgemeenschap bestaat namelijk niet alleen uit schrijvers, maar mogelijk ook uit begeleiders en docenten. De grootte van deze schrijfgemeenschap is niet altijd hetzelfde: ze verschillen van grootte en ledenaantallen kunnen fluctueren naarmate mensen uit de gemeenschap stappen of mensen toegevoegd worden aan de gemeenschap. Een universitaire schrijfgemeenschap krijgt bijvoorbeeld elk jaar nieuwe leden doordat nieuwe studenten zich aanmelden voor de universiteit.

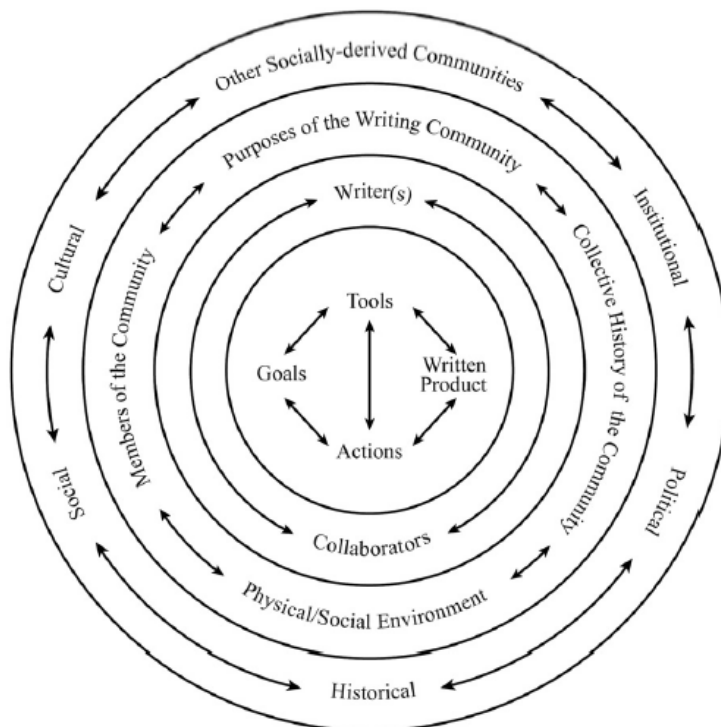
In de derde cirkel is te zien dat het bereiken van de schrijfdoelen afhankelijk is van verschillende karakteristieken van de schrijfgemeenschap, inclusief zijn bedoelingen, leden, fysieke en sociale omgeving, en de collectieve geschiedenis van de gemeenschap. Met de fysieke omgeving wordt bedoeld of de groep elkaar in digitale of fysieke meetings ontmoet en sociale omgeving gaat over de relaties tussen leden van de gemeenschap, in hoeverre de leden zich thuis voelen in een

gemeenschap, en hoe de gemeenschap getypeerd wordt door middel van stereotypen. De collectieve geschiedenis van een gemeenschap vormt hoe wordt geschreven. Het omvat alle aspecten van de gemeenschap, inclusief de doelstellingen, acties, hulpmiddelen, fysieke en sociale omgeving, lidmaatschap en de schrijfproducten die zijn geproduceerd. Er kan verschil zitten in hoe bekend leden zijn met al deze kenmerken van de schrijfgemeenschap. Een nieuw lid zal bijvoorbeeld de schrijfgemeenschap eerst moeten leren kennen voordat hij helemaal begrijpt wat de bedoelingen en praktijken zijn.

Volgens Graham (2018) opereren schrijfgemeenschappen buiten de samenleving om, maar worden de leden van de schrijfgemeenschap wel beïnvloed door de sociale, culturele, politieke, institutionele en historische effecten. Dit geeft hij weer in de buitenste cirkel.

Figuur 1

Basiselementen van een Schrijfgemeenschap

Noot: Overgenomen uit *A Revised Writer(s)-Within-Community Model of Writing* door S. Graham, 2018, *Educational Psychologist*, 53(4), p. 264. DOI: 10.1080/00461520.2018.1481406.

Graham (2018) vult het model van Flower en Hayes (1981) nog verder aan. In het langetermijngeheugen is volgens Graham naast plaats voor kennis, ook plaats voor overtuigingen van de schrijver. In zijn model zijn zeven sets van overtuigingen opgenomen die het schrijven beïnvloeden.

De eerste is de waarde en het nut van schrijven. Dit omvat hoe belangrijk de schrijver het vindt om de schrijftaak goed uit te voeren, hoeveel plezier de schrijver heeft bij het uitvoeren van de taak, hoe de schrijftaak relateert aan toekomstige doelen, en wat de schrijver moet opgeven om zich aan de schrijftaak te verbinden. Een student die de schrijftaak niet als nuttige taak ziet en het niet belangrijk vindt om de schrijftaak goed uit te voeren, zal vermoedelijk minder zijn best doen om de schrijftaak op een goede manier uit te voeren.

De tweede set van overtuigingen gaat erom of de schrijver het leuk vindt om te schrijven en of de schrijver schrijven als aantrekkelijke activiteit beschouwt. Een schrijver kan positief of negatief aankijken tegen bepaalde elementen van schrijven, maar ook tegen het schrijven over bepaalde onderwerpen. Studenten die schrijven een leuke activiteit vinden, zullen daarom gemotiveerder zijn om te gaan schrijven dan studenten die schrijven niet als leuke activiteit beschouwen.

De derde set gaat over de competentie van de schrijver. De schrijver vraagt zich bij deze set af of hij de schrijftaak succesvol kan voltooien. Schrijvers die geloven dat zij niet goed kunnen schrijven zullen volgens Graham (2018) de moeilijkheden die zij ervaren toeschrijven aan persoonlijke tekortkomingen. Daarnaast zullen zij angsten of verveling doorstaan en zullen hun prestaties verslechteren. Hoe de schrijver kijkt naar zijn schrijfvaardigheid, is afhankelijk van de prestaties in het verleden en wordt beïnvloed door andere overtuigingen, zoals de overtuiging dat iemand beter kan worden in schrijven of dat schrijfvaardigheid een statisch gegeven is. Ook is het afhankelijk van de context of de schrijver denkt goed te kunnen schrijven of niet. Een student die altijd goed heeft gepresteerd en gelooft dat schrijfvaardigheid een statisch gegeven is, zal er daarom van overtuigd zijn dat hij goed kan schrijven en geloven dat hij de schrijftaak kan voltooien.

De vierde set van overtuigingen heeft te maken met hoe betrokken iemand is bij het schrijven. Het gaat ten eerste om intrinsieke en extrinsieke motivatie: geeft het plezier of voldoening (intrinsieke motivatie) of krijgt de schrijver bijvoorbeeld een beloning of straf (extrinsieke motivatie)? Ten tweede gaat het om wat het doel van de schrijver is. Een schrijver kan bijvoorbeeld beter willen worden in schrijven, laten zien hoe goed hij is of trots willen ervaren. Deze doelen maken een tekst beter. Maar een schrijver kan ook bang zijn om slechter te zijn dan anderen. Dit maakt een tekst slechter.

De vijfde set heeft betrekking op oordelen over waarom iemand succesvol is of niet. Dit omvat drie dimensies: 1) succes is toegeschreven aan factoren binnen of buiten de persoon om, 2) succes wordt gezien als veranderlijk of niet veranderlijk, en 3) de oorzaken van succes worden gezien als statisch of niet-statisch. Een schrijver die nooit succesvol is geweest in schrijven en gelooft dat schrijfvaardigheid onveranderlijk is, zal geloven dat hij nooit goed zal worden in schrijven. Daartegenover zal een schrijver die soms wel succes ervaart en soms niet waarschijnlijk geloven dat succes veranderlijk is.

De zesde set focust op de identiteit van schrijvers, inclusief overtuigingen van hoe zij overkomen op anderen bij het schrijven. Schrijvers hebben vaak meerdere identiteiten, afhankelijk van waar en waarover ze schrijven. Dit is ook afhankelijk van andere identiteiten, zoals gender en etniciteit. Zo zal een schrijver die ontevreden is met hoe hij overkomt op anderen de tekst vermoedelijk aanpassen totdat hij wel tevreden is.

De zevende set gaat in op overtuigingen die schrijvers hebben over schrijfgemeenschappen. Het gaat om de overtuigingen van de waarden, de doelen, het publiek en de middelen van een schrijfgemeenschap. Het is bijvoorbeeld voor te stellen dat een schrijver die vindt dat een schrijfgemeenschap op een oneerlijke manier handelt, meer moeite heeft met het schrijven van een tekst binnen die gemeenschap dan een schrijver die het helemaal eens is met hoe de schrijfgemeenschap handelt.

Het schrijfproces en in hoeverre de schrijver toegang heeft tot zijn langetermijngeheugen wordt volgens Graham (2018) bepaald door emoties, karaktereigenschappen en de psychologische staat van de schrijver. Het is bijvoorbeeld voor te stellen dat een vrolijke schrijver meer zelfvertrouwen heeft dan een verdrietige schrijver. En zo zal schrijver die moe is meer problemen hebben met concentreren op het schrijven dan een energieke schrijver.

De uiteindelijke tekst wordt dus niet alleen bepaald door cognitie van de schrijver, maar ook socioculturele factoren zijn van invloed op het schrijfproduct.

2.3 EEN NIEUWE SCHRIJFGEMEENSCHAP: BRON VOOR PROBLEMEN?

Studenten die de overstap van het hbo naar het wo maken, zullen in een nieuwe schrijfgemeenschap terechtkomen waarvan ze nog niet veel kennis hebben: waar ze eerst deel uitmaakten van de hbo-schrijfgemeenschap, maken ze nu deel uit van de wo-schrijfgemeenschap. Daarom zijn ze nog niet of in mindere mate bekend met de bedoelingen en werkwijze van deze gemeenschap. Een gevolg hiervan kan zijn dat ze op hun nieuwe opleiding moeite hebben met het schrijven van teksten. In deze paragraaf worden de elementen die waarschijnlijk nieuw zijn voor de hbo-schakelstudenten en de complexiteit daarvan besproken.

Het hbo kent andere schrijfdoelen dan de universiteit. Volgens de Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (2021, artikel 1.1) is het hbo gericht op de overdracht van theoretische kennis en op de ontwikkeling van vaardigheden in nauwe aansluiting op de beroepspraktijk. Het wo is volgens dezelfde wet gericht op de voorbereiding van zelfstandige beoefening van de wetenschap of beroepsmatige toepassing van wetenschappelijke kennis dat het inzicht in de samenhang van de wetenschap bevordert. Simpel gezegd leidt het hbo op tot de beroepspraktijk en het wo tot de wetenschap. Voor schrijf- en onderzoeksopdrachten houdt dit in dat dat hbo-studenten opgeleid worden tot professionals die goed methodisch kunnen handelen en wo-studenten tot onderzoekers (Kok & Woldberg, z.d.). Dat betekent volgens Kok en Woldberg (z.d.) niet dat er geen onderzoeksopdrachten worden uitgevoerd op het hbo, maar wel dat onderzoek op het hbo een ander doel dient dan onderzoek op de universiteit: op het hbo dient onderzoek bij te

dragen aan de beroepspraktijk en op de universiteit dient onderzoek bij te dragen aan de wetenschap.

Omdat de tekstdoelen anders zijn, zullen ook de eisen die gesteld worden aan een tekst verschillen. Het is lastig om vast te stellen welke eisen precies gesteld zullen worden aan de teksten, omdat de vereisten van een wetenschappelijke tekst per faculteit, opleiding en zelfs docent kunnen verschillen (Murray & Moore, 2006). Ondanks deze verschillen tussen faculteiten, opleidingen en docenten, zijn er enkele kenmerken die gelden voor de hele schrijfgemeenschap: een academische tekst is helder, samenhangend, wetenschappelijk transparant, objectief, kritisch-analytisch en aangepast aan de heersende normen van geschreven taal (Mason & Atkin, 2020; Roald et al., 2020). Dat betekent dat wo-studenten kritisch moeten hebben nagedacht over de literatuur die zij hebben gelezen, helder hebben waar zij over willen schrijven, ervoor moeten waken dat zij hun eigen mening in de tekst verwerken, bronnen moeten gebruiken, en de ideeën uit hun hoofd moeten vertalen naar grammaticaal correcte zinnen en een samenhangende tekst.

De omzetting van bestaande bronnen naar een nieuwe tekst, wordt ook wel de synthese van bronnen genoemd en is een cognitief belastend proces (Leijten et al., 2017). De verwachting is dat hbo-schakelstudenten moeite zullen hebben met de synthese van bronnen. De reden hiervoor is het gegeven dat schrijvers in hun leven een aantal ontwikkelingsfasen doorlopen (Kellogg, 2008). Omdat het hbo volgens Kok en Woldberg (z.d.) niet gericht is op het ontwikkelen van kennis, maar op het toepassen van bestaande kennis is het voor te stellen dat hbo-studenten zich minder bezig zullen houden met *knowledge-transforming* en *knowledge-crafting*. Dit zou op de universiteit een probleem kunnen opleveren, omdat daar wel wordt verwacht dat studenten nieuwe kennis ontwikkelen en rekening houden met interpretatie van de lezer.

Omdat hbo'ers niet worden opgeleid tot onderzoekers, is bovendien aannemelijk dat minder onderzoekopdrachten en meer andersoortige opdrachten geschreven moeten worden. Van der Neut et al. (2018) hebben in het kader van de overgang van het voortgezet onderwijs naar het hbo een lijst opgesteld met schrijfoopdrachten die op het hbo voorkomen. Enkele voorbeelden hieruit

zijn: een adviesbrief, notulen, een persbericht, een levensverhaal, een portfolio, een projectverslag, een reflectieverslag en een persoonlijk ontwikkelingsplan. Een aantal van deze opdrachten draait om de persoonlijke beleving van de student. Denk bijvoorbeeld aan het levensverhaal, aan het reflectieverslag of aan het persoonlijk ontwikkelingsplan. Deze persoonlijke beleving is op de universiteit niet meer van belang bij het schrijven van teksten, want een tekst op het wo behoort objectief te zijn (Murray & Moore, 2006). Schakelstudenten dienen dus waakzaam te zijn op het verwerken van eigen meningen in een academische tekst.

Een ander probleem waar een hbo-schakelstudent mee te maken kan krijgen, heeft te maken met conventies. Zoals hierboven beschreven, moet een academische schrijver verschillende bronnen samenvoegen tot een eigen tekst. Daarbij wordt wel verwacht dat de schrijver rekening houdt met conventies die gelden binnen dat discours, zoals theorieën die al heel lang bestaan en die door de meeste wetenschappers voor waarheid worden aangezien (Murray & Moore, 2006). Waar de reguliere wo-student al kennis heeft gemaakt met deze conventies, heeft de schakelstudent nog geen enkele ervaring in de academische wereld. De schakelstudent moet daarom nog wennen aan zijn nieuwe omgeving, wat maakt dat hij tijd nodig heeft om de nieuwe conventies te leren kennen, terwijl de reguliere wo-student die tijd niet meer nodig heeft.

Doordat hbo-studenten op de universiteit in een andere omgeving terechtkomen met andere verwachtingen, is het aannemelijk dat zij nog niet goed weten wat van ze wordt verwacht. Dit kan volgens de theorie van Graham (2018) problemen opleveren omtrent de overtuiging van de competentie van de student: de student is onzeker of hij wel aan de schrijftaak kan voldoen. Bovendien komt hij in een omgeving met studenten die al wel ervaring hebben met academisch schrijven, waardoor het wederom in navolging van Graham (2018) aannemelijk is dat de schakelstudent denkt dat hij het slechter zal doen dan die andere studenten. Afhankelijk van de overtuigingen van de student en succeservaringen, zal de student wel of niet onzeker blijven over zijn schrijfprestaties.

3. ONDERZOEKSVRAGEN

De centrale onderzoeksvraag is al eerder geïntroduceerd. Deze luidde: *welke problemen op het gebied van academisch schrijven ervaren hbo-schakelstudenten?* Deze onderzoeksvraag is opgesplitst in drie deelvragen:

1. *Welke verschillen en overeenkomsten zijn er tussen schrijfoopdrachten op het hbo en op het wo?*
2. *Welke problemen op het gebied van academisch schrijven ervaren hbo-schakelstudenten?*
3. *Welke problemen op het gebied van academisch schrijven bij hbo-schakelstudenten kaarten medewerkers van schrijfcentra aan?*

Uit het onderzoek van ASVA onderzoeksbureau (2008) bleek al dat verschillen bestaan tussen schrijfoopdrachten op het hbo en het wo. Echter, er is nog niet gebleken welke verschillen dit zijn en of er ook overeenkomsten bestaan. Het is belangrijk om deze overeenkomsten en verschillen tussen schrijfoopdrachten van de twee onderwijsniveaus in kaart te brengen, zodat duidelijk wordt waar hbo-schakelstudenten mogelijk tegenaan zullen lopen. Om die reden wordt bij deelvraag 1 gekeken naar de verschillen en overeenkomsten tussen schrijfoopdrachten op het hbo en de universiteit. Op basis van het theoretisch kader is de verwachting dat schrijfoopdrachten op het hbo een praktischere insteek kennen dan schrijfoopdrachten op het wo.

Bij de tweede en derde deelvraag staat centraal welke problemen op het gebied van academisch schrijven worden ervaren door hbo-schakelstudenten. Uit het theoretisch kader is al gebleken dat er problemen kunnen voordoen op het gebied van cognitieve en socioculturele aspecten. Zo is de verwachting dat hbo-schakelstudenten minder kennis hebben van en ervaring hebben met academisch schrijven. De studenten moeten dus nog leren wat de verwachtingen, doelen en aannames zijn binnen de nieuwe schrijfgemeenschap en kunnen een kennisachterstand hebben. Doordat ze die achterstand hebben, is het aannemelijk dat studenten onzeker worden over

hun prestaties. De verwachting is dat studenten deze achterstanden moeten inhalen voordat ze een goed schrijfproduct neer kunnen zetten. In dit onderzoek wordt gekeken naar de ervaren problemen van hbo-schakelstudenten op het cognitieve en socioculturele aspect, zodat deze studenten in de toekomst geholpen kunnen worden bij het oplossen van deze problemen.

4. METHODE

Het antwoord op de onderzoeksvragen werd gezocht door middel van kwalitatief onderzoek.

Om te inventariseren welke problemen bij hbo-schakelstudenten spelen op het gebied van academisch schrijven, is een case-study uitgevoerd naar de verschillen en overeenkomsten tussen schrijfopdrachten op het hbo en naar tegen welke problemen schakelstudenten aanlopen. De data is verzameld door middel van semi-gestructureerde interviews met schakelstudenten en medewerkers van schrijfcentra.

4.1 RESPONDENTEN

De groep met schakelstudenten betrof tien studenten die verschillende opleidingen volgen en in de premasterfase of masterfase zitten of in één geval al klaar waren met hun master. Uitgesloten van het onderzoek waren studenten die geen Nederlands spraken of studenten die na hun hbo een wo-bachelor hebben gevolgd. Dit overgebleven groep respondenten is beperkt, maar dit gaf wel de mogelijkheid om diep in te gaan op de problemen die de individuen in de groep ervaren. De keuze voor studenten van verschillende opleidingen is voortgekomen uit het feit dat er verschillen bestaan tussen academisch schrijven tussen faculteiten, maar ook tussen opleidingen (Murray & Moore, 2006).

Van de tien studenten identificeerden acht studenten zich als vrouw, één als man en één als neutraal. De leeftijden van de respondenten liepen uiteen van 22 tot 29 jaar met een gemiddelde van 25 jaar. De geïnterviewde studenten hebben verschillende vooropleidingen gevolgd: Lerarenopleiding Nederlands, Human Resource Management, Cultureel Erfgoed (twee studenten), International Business and Languages, Communicatie, Rechten, Fotografie, Lerarenopleiding Beeldende Vorming, en Grafisch Ontwerp. De masteropleidingen van de studenten zijn: Neerlandistiek, Strategisch Human Resource Management, Architectuurgeschiedenis, Interculturele Communicatie (twee studenten), Kunstgeschiedenis (vier studenten), en Rechten. Twee studenten bevonden zich nog in de premasterfase, zeven studenten waren bezig met hun master en één student was al afgestudeerd. De premasters betroffen in vier gevallen 45, in vijf gevallen 60, en in

één geval 70 studiepunten. Alle masters duurden een jaar en betroffen 60 studiepunten. Eén van de studenten had de premaster al deels in de minor van het hbo doorlopen, zodat er minder studiepunten behaald hoefden te worden in de premaster, één student volgde de master in deeltijd, en bij alle studenten bij wie de premaster 45 studiepunten betrof werden de studiepunten over een heel studiejaar verdeeld.

De tweede groep omvatte drie medewerkers van schrijfcentra. Er zijn twee medewerkers van een schrijfcentrum op de universiteit geïnterviewd en één medewerker van een schrijfcentrum op het hbo. Er is specifiek voor deze groep medewerkers gekozen en niet voor docenten, omdat schrijfcentrummedewerkers getraind zijn om studenten te helpen bij problemen op het gebied van academisch schrijven en docenten niet. Daarom was de verwachting dat zij beter inzicht zouden hebben in de problemen die schakelstudenten ervaren op het gebied van academisch schrijven dan docenten. Bovendien krijgen medewerkers van schrijfcentra te maken met studenten van verscheidene opleidingen, waar docenten slechts lesgeven aan een beperkt aantal opleidingen. Het interviewen van deze groep medewerkers leverde daarom een zo breed mogelijk beeld op van de verschillen en overeenkomsten in schrijftaken en in problemen waar de medewerkers schakelstudenten mee zien worstelen.

De medewerkers van de schrijfcentra hebben in deze scriptie fictieve namen en een fictieve gender gekregen, zodat hun uitspraken opgenomen konden worden in de resultaten zonder de privacy van de respondenten te schenden.

Froukje is een medewerker van een schrijfcentrum aan de universiteit. Zij heeft veel ervaring met schrijfcoaching en is werkzaam geweest aan meerdere universiteiten. In haar hele werkcarrière heeft ze veel studenten, zowel reguliere wo-studenten als schakelstudenten, gezien en begeleid met schrijven. Ook heeft ze workshops gegeven aan schakelstudenten over wat er van ze verwacht wordt aan de universiteit.

Joris werkt ook aan de universiteit en geeft cursussen en workshops in academisch schrijven. Dit doet hij inmiddels al meer dan tien jaar. Hij heeft in zijn carrière veel studenten gezien die moeite

hebben met academisch schrijven. Deze studenten komen van de universiteit waarmee hij verbonden is, maar ook van andere universiteiten en hogescholen.

Gijs werkt al enkele jaren bij een schrijfcentrum op een hbo-instelling. Daar geeft hij schrijfcoaching aan studenten die moeite hebben met academisch schrijven. In het verleden heeft hij als student-schrijfcoach gewerkt op een universiteit. Hij heeft dus ervaring met zowel hbo- als wo-studenten.

De twee medewerkers van het schrijfcentrum op de universiteit konden inzicht geven in hoe een schrijftaak, schrijfproduct en schrijfproces er op de universiteit uitziet en konden mij informatie geven over de problemen die zij zien bij schakelstudenten. De medewerker van het hbo-schrijfcentrum kon behalve het geven van inzicht in hoe een schrijftaak, schrijfproduct en schrijfproces er op het hbo uitziet, ook een vergelijking maken met de universiteit.

4.2 INSTRUMENTEN EN PROCEDURE

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn semi-gestructureerde interviews afgenomen met alle respondenten. Er is gekozen voor semi-gestructureerde interviews, zodat er een richting is gegeven aan het gesprek zonder meteen te beperkend te zijn en onderwerpen uit te sluiten. De interviewvragen waren gebaseerd op het theoretisch kader. Daarom werd bij beide groepen ingegaan op 1) de schrijftaak, 2) de cognitieve kennis over academisch schrijven, 3) het schrijfproces, en 4) het schrijfproduct.

De schakelstudenten werden bevraagd over zowel de verschillen en overeenkomsten tussen het hbo en de universiteit op het gebied van academisch schrijven als over de moeilijkheden die zij op dat gebied ervaren bij de overstap. Ook is de studenten gevraagd om een schrijfproduct van het hbo en het wo mee te nemen naar het interview, zodat zij vanuit die voorbeelden konden vertellen over hun ervaringen met academisch schrijven. Om geen negatieve draai aan het gesprek te geven, is ook gevraagd naar wat wel goed gaat en op welke manier studenten voordeel ervaren van hun hbo-opleiding. De vragenlijst voor studenten is bijgevoegd in bijlage 1.

Bij de interviews met de medewerkers van het schrijfcentrum aan de universiteit lag de focus op welke problemen zij zagen bij schakelstudenten en waar deze verschillen volgens hen vandaan zouden kunnen komen, en bij het interview met de medewerker van het schrijfcentrum op het hbo lag de focus op de verschillen tussen academisch schrijven op het hbo en het wo en waar schakelstudenten mogelijk tegenaan zouden kunnen lopen. Het verschil zit in het feit dat de medewerkers van het schrijfcentrum op de universiteit geen ervaring hadden met academisch schrijven op het hbo, en dus niet zeker waren van de verschillen en overeenkomsten tussen schrijven op het hbo en de universiteit, maar wel ervaring hadden met de groep schakelstudenten en hun problemen. En de medewerker van het hbo-schrijfcentrum had wel ervaring met de verschillen en overeenkomsten tussen academisch schrijven op het hbo en de universiteit, maar minder met de problemen die spelen bij de schakelstudenten. Beide groepen konden vanzelfsprekend wel hun vermoedens uiten over hetgeen waar ze niet zeker over waren. De vragenlijst voor schrijfcentrummedewerkers is bijgevoegd in bijlage 2.

Vanwege het coronavirus hebben alle interviews online plaatsgevonden via Teams. Er is de respondenten gevraagd om toestemming voor de opname van het interview en die opnames zijn uitgewerkt in anonieme transcripten. De interviews duurden gemiddeld 38 minuten, met als kortste 22 en als langste 57 minuten.

4.3 ANALYSE

Nadat elk interview getranscribeerd was, zijn de interviews in het programma NVivo gecodeerd. Dit is gedaan middels inductief coderen. Ten eerste zijn de interviews open gecodeerd: hierbij zijn alle transcripten nagelopen en is een code toegekend aan stukken tekst binnen die transcripten. Deze codes waren gebaseerd op de tekst. Nadat een aantal transcripten op deze manier gecodeerd waren, is het axiaal coderen begonnen. Hierbij is niet meer vanuit de tekst beredeneerd, maar vanuit de codes en is gekeken of codes samengevoegd of gesplitst konden worden. Er is een onderverdeling ontstaan tussen hoofd- en subcategorieën en per code is gekeken of de indeling correct was. Vervolgens zijn de rest van de transcripten ingedeeld binnen die

categorieën en is nogmaals gecontroleerd of de indeling klopte. Als laatste stap is selectief gecodeerd, wat betekent dat gekeken is naar welke onderwerpen telkens terugkeerden en dat de resultaten geïnterpreteerd zijn. Op een paar codes na bleken de codes te passen bij het theoretisch kader. De codes die zijn voortgekomen uit dit proces zijn te vinden in bijlage 3.

5. RESULTATEN

De resultaten worden op de volgorde van de deelvragen weergegeven. Dat betekent dat eerst wordt ingegaan op de verschillen tussen de schrijftaken op het hbo en de universiteit, daarna wordt ingegaan op de problemen waar schakelstudenten mee te maken kregen bij het academisch schrijven en tot slot wordt ingegaan op de problemen die medewerkers van de schrijfcentra zien bij het academisch schrijven van schakelstudenten.

5.1 VERSCHILLEN EN OVEREENKOMSTEN TUSSEN ACADEMISCH SCHRIJVEN OP HET HBO EN HET WO

Uit de interviews kwam naar voren dat er niet alleen verschillen en overeenkomsten zijn tussen de schrijftaak van het hbo en het wo, maar ook tussen de tekstkenmerken, feedback en beoordeling. Deze verschillen en overeenkomsten komen in deze paragraaf aan bod.

5.1.1 *VERSCHILLEN EN OVEREENKOMSTEN TUSSEN DE SCHRIJFTAAK OP HET HBO EN HET WO*

Er zijn een aantal verschillen te benoemen als het gaat om de schrijftaak op het hbo en het wo. Ten eerste blijkt dat de schrijftaken op het hbo veel praktijkgerichter zijn dan die op de universiteit. Dit geldt voor de onderzoeksopdrachten, maar ook voor de andere schrijfopdrachten die gegeven werden. Afhankelijk van de opleiding noemden studenten dat ze op het hbo reflectieverslagen, conceptboeken, memo's voor een rechter, collectieplannen, risicoanalyses en adviesrapporten moesten schrijven. Studenten noemden dat ze op de universiteit voornamelijk essays, papers en onderzoeksverslagen moesten schrijven die niet praktijkgericht waren.

Alle medewerkers van de schrijfcentra hadden het idee dat schrijfopdrachten op het hbo meer ingekaderd zijn dan die op het wo. Gijs noemde als voorbeeld dat hij ziet dat op het hbo veel formats worden aangeleverd bij de schrijfopdracht. Dat format bepaalt hoe het schrijfproduct er uit moet komen te zien. Bij de meeste opleidingen wordt volgens hem per alinea bepaald wat geschreven moet worden, maar bij sommige opleidingen worden zelfs op zinsniveau aanwijzingen gegeven voor de structuur van de tekst: “... in de eerste alinea schrijf je iets over je stageschool, in de eerste zin schrijf je iets over hoeveel kinderen er op de stageschool [zitten].”. Bovendien wordt

op het hbo vaak al een onderzoeksvraag of probleemstelling aangeleverd door de docent. De meeste studenten bevestigen het idee van de schrijfcentrummedewerkers, maar studenten van de kunstacademie zijn het hier niet altijd mee eens: zij ervoeren ook op het hbo veel vrijheid in de schrijfoopdrachten.

Op de universiteit wordt volgens de studenten en schrijfcentrummedewerkers meestal geen format aangeleverd. Volgens Froukje moet een student op het wo geen uitgebreide instructies verwachten en zelf initiatief tonen om tot de precieze opdracht te komen, bijvoorbeeld door studiehandleidingen op te zoeken en door medestudenten te bevragen. Uit de interviews met studenten bleek dat op het hbo studiehandleidingen en formats van tevoren al aangereikt werden door de docent en dat sommige studenten moeite hadden met het gegeven dat deze op de universiteit niet of niet consistent werden aangeboden. Een van de studenten vindt dat het op het wo ook minder noodzakelijk is om een schrijfoopdracht te kaderen, want er geldt vaak eenzelfde opbouw: eerst een inleiding, dan een theoretisch kader en dan een methode. Op het hbo wordt volgens hem daarentegen vaak een ander soort opdracht gegeven, waardoor kaders nodig zijn om de opdracht te begrijpen. Daarnaast wordt op de universiteit ook geen onderzoeksvraag aangeleverd: van wo-studenten wordt verwacht dat hun onderzoeksvraag voortkomt uit eigen interesses. De student moet zelf verantwoorden waarom deze onderzoeksvraag wetenschappelijk relevant is en zelf bedenken hoe hij het antwoord gaat vinden op deze vraag. Het antwoord op de onderzoeksvraag kon op het hbo en op het wo worden gevonden in bronnen. Een overeenkomst daarbij is dat studenten op zowel het hbo als het wo zelf op zoek moesten gaan naar bronnen. Een verschil is de lengte van het uiteindelijke verslag: op het hbo werden minder woorden vereist dan op het wo.

Verder blijkt dat zowel op het hbo als op de universiteit groepsopdrachten worden gegeven. Het verschilt per opleiding of dit veel of weinig voorkomt, maar het is geen typische eigenschap van het hbo of van de universiteit.

5.1.2 VERSCHILLEN EN OVEREENKOMSTEN IN TEKSTKENMERKEN

Uit de interviews met studenten en medewerkers van schrijfcentra kwamen meerdere verschillen naar voren tussen tekstkenmerken op het hbo en tekstkenmerken op de universiteit. Ten eerste werden verschillen benoemd die gingen over de inhoudelijke criteria van een tekst. Het eerste inhoudelijke verschil dat door zowel schakelstudenten als medewerkers van schrijfcentra werd aangegeven, is dat verschillen bestaan als het gaat om de theoretische en praktische relevantie van de tekst. Op het hbo waren de teksten voornamelijk gebaseerd op de praktijk. Een van de studenten zei bijvoorbeeld: “Op het hbo was het bij mij vooral heel vaak een onderzoek waarin je dan een advies geeft. Vooral problemen beschrijven en dan een oplossing verzinnen.”. Teksten op het wo daarentegen zijn volgens de respondenten meer gebaseerd op wetenschappelijke literatuur. Een student die vertelde dat het hbo veel praktijkopdrachten kent, zei daarna over de werkwijze in het wo:

... gewoon onderzoek doen binnen de literatuur. Dus dat had eigenlijk niks met de praktijk te maken, dus het was gewoon studies met elkaar vergelijken. En wel je vraagstelling bedenken, maar die was ook vaak wel gebaseerd, moest gebaseerd zijn op iets vanuit de literatuur.

Een andere student stelde dat op het hbo niet alleen de tekst zelf praktischer was ingestoken, maar dat het ook de bedoeling was dat het onderzoek daarna gebruikt kon worden voor implementatie in de praktijk.

Het tweede inhoudelijke verschil is dat in teksten op de universiteit meer onderbouwing van de standpunten en verantwoording voor de keuzes die de schrijver maakt wordt verwacht dan in teksten op het hbo. Op het hbo gaat het meer om wat het belangrijkste is en op het wo om waarom dat het belangrijkste is. Gijs zei bijvoorbeeld over het hbo:

... van wat is het belangrijkste wat een bepaalde onderzoeker heeft gezegd, in plaats van waarom schrijf je deze onderzoeker in welke punten voor je eigen verhaal?

Een kenmerk dat samenhangt met de onderbouwing van standpunten is het kritisch kijken naar de bronnen die worden gekozen om het standpunt te onderbouwen. Meerdere studenten gaven aan dat op het hbo vaak enkel bronnen worden gekozen die het standpunt ondersteunen en dat bronnen die kritisch zijn tegenover dat standpunt achterwege worden gelaten. Studenten en schrijfcentrummedewerkers vertelden dat bronnen op het hbo meer samengevat werden dan kritisch bekeken en ingezet voor het eigen verhaal. Van wo-studenten wordt dus verwacht dat ze hun mening vormen op basis van de literatuur en hbo-studenten gebruiken specifieke bronnen om hun eigen mening te onderbouwen. Een student legde het verschil uit:

Ja, ik denk dat je vanuit de universiteit, dat je meer verschillende artikelen of onderzoeken naast elkaar zet, maar ook tegenover elkaar en dat je vanuit hbo meer zoekt wat jouw verhaal onderbouwt en de rest een beetje links laat liggen. Dus eigenlijk alle onderzoeken die het juist tegenspreken, dat je daar niks mee doet. Terwijl bij wo moet je het juist tegenover elkaar zetten, gelijk in jouw standpunt vormen.

Ten tweede kwamen uit de interviews kenmerken naar voren die te maken hebben met conventies. Zo vertelden respondenten dat objectiviteit op het hbo minder belangrijk was dan op het wo. Froukje verwachtte bijvoorbeeld dat het op het hbo op prijs gesteld zou worden als studenten hun persoonlijke ervaring naar voren zouden laten komen in een tekst, terwijl dat op het wo over het algemeen minder geaccepteerd wordt. En een student zei over het hbo:

Je moest wel iets van een onderzoeksverslag schrijven van hoe jij een project had opgezet bijvoorbeeld. En dat was meestal zo'n 1500 woorden over wat je nou eigenlijk had gedaan en waar je je inspiratie vandaan had gehaald. Soms moest het een wat langere tekst zijn, dat je bijvoorbeeld wat dieper inging op een fotograaf, waarom die jou inspireerde en hoe dat terug te zien is in je eigen werk.

Hen vertelde vervolgens dat teksten op het wo veel academischer waren, wat volgens hun onder andere inhield dat teksten meer gebaseerd waren op de theorie en minder op eigen ervaringen.

Verder kennen teksten op het wo volgens de studenten een duidelijke structuur en lay-out, waar teksten op het hbo vrijer zijn in tekstvorm en tekststructuur. De oorzaak die studenten daarvoor noemden zijn dat er vaste regels bestaan voor de vorm van teksten op het wo en dat er op het hbo minder streng naar die regels werd gekeken. Volgens de schrijfcentrummedewerkers wordt zowel op het hbo als op het wo gelet of de regels goed zijn toegepast. Een van die regels is bijvoorbeeld de APA-regel die niet alleen geldt voor de manier waarop verwezen moet worden in de tekst, maar ook voor de regelafstand en opmaak van het verslag. Daarbij sluit aan dat het op het hbo volgens studenten ook ging om hoe mooi de tekst was opgemaakt: had de student bijvoorbeeld een mooi voorblad gemaakt? Op het wo draaide het er volgens de studenten meer om of de regels op de juiste manier waren toegepast.

Ten derde noemden de respondenten verschillen die gingen over stijkenmerken. Teksten op het wo behoren bijvoorbeeld heel helder en *to the point* te zijn, waar teksten op het hbo vaak meer uitleg bevatten en minder zijn toegeschreven naar een doel. Ook is het taalgebruik volgens zowel schrijfcentrummedewerkers als schakelstudenten op het wo formeler dan op het hbo. Een student zei: “Ik schrijf heel informeel eigenlijk of meer voor een heel breed publiek. En op hbo was dat geen probleem en nu op de universiteit wordt vaak gezegd dat ik te populair schrijf.”.

5.1.3 VERSCHILLEN EN OVEREENKOMSTEN IN FEEDBACK

Als het gaat om feedback, geven studenten aan dat ze op het hbo veel vaker feedback kregen die gericht was op de inhoud van hun teksten, terwijl op het wo feedback gericht is op de schrijfstijl van de teksten:

Er werd niet echt feedback gegeven op de schrijfstijl zelf, het was meer van: ik had een stuk aangeleverd, er werd gekeken naar de inhoud van wat heb jij geschreven, maar niet zo zeer dat ik het gevoel had van nou hier moet je nog beter op letten qua schrijfmanier of hoe jij dan ook schrijft.

De mate waarin studenten feedback kregen, verschilde per opleiding. Zo zei een student: “Ik vind wel dat ik op mijn bachelor uitgebreide feedback kreeg. Ik heb nu wel eens dat ik een stuk heb ingeleverd waar ik überhaupt geen feedback op gekregen heb, maar gewoon alleen het cijfer.”. Een andere student vond dat er op het hbo juist minder feedback werd gegeven: “Hij [de docent] las echt heel vaak, gewoon dingen amper. Je krijgt dan amper commentaar. Het was dan van: ja, is goed is voldoende.”

5.1.4 VERSCHILLEN EN OVEREENKOMSTEN IN BEOORDELING

De beoordeling van schrijfproducten op het hbo was volgens de studenten minder streng dan de beoordeling op de universiteit. Op het hbo kon je volgens een van de studenten gewoon wat inleveren en als er ongeveer stond wat je bedoelde, dan haalde je wel een voldoende. Terwijl op de universiteit echt goed gekeken wordt naar wat is opgeschreven en of dat op de juiste manier is geformuleerd. Er wordt daarbij gelet op zowel de precisie van de tekst, dus om of er staat wat bedoeld wordt en op de onderbouwing van de argumenten. Een aantal studenten had het idee dat op het hbo voornamelijk werd gekeken naar het beoordelingsmodel dat bij de opdracht werd aangeleverd: als je aan die voorwaarden had voldaan, had je een voldoende. Op het hbo speelde bij de beoordeling bovendien niet alleen de tekst een rol, maar als een student bijvoorbeeld een kunstobject moest maken werd die ook meegenomen in de beoordeling van het schrijfproduct en als een student geen mooie lay-out had gekozen, werden er punten afgetrokken. Op de universiteit ligt de lay-out voor een schrijfproduct vast in de eisen van de bronvermelding, denk bijvoorbeeld aan de APA-regels, waardoor er minder tot geen ruimte is om een tekst mooi op te maken. Wel is er volgens Joris binnen sommige opleidingen binnen de tekst ruimte voor esthetiek in de vorm van mooie formuleringen. Dit geldt niet voor alle opleidingen, maar voornamelijk voor opleidingen binnen de Geesteswetenschappen.

5.2 PROBLEMEN VOLGENS STUDENTEN

5.2.1 PROBLEMEN RONDOM DE SCHRIJFTAAK

De studenten vonden dat de schrijftaken op het wo soms vaag waren, waardoor studenten niet goed wisten wat ze moesten doen. De onduidelijkheid speelde zich af binnen het retorische probleem van de schrijftaak. Studenten moesten op de universiteit bijvoorbeeld zelf een onderzoeksvraag aanleveren, wat voor de meeste studenten een behoorlijke opgave was. Daarnaast was het voor studenten vaak onduidelijk welke eisen aan de tekst werden gesteld, omdat meestal geen format werd bijgeleverd met de precieze verwachtingen van de docent. Dat resulteerde voor een aantal studenten in hun premaster in onvoldoendes: ze hadden niet aan de opdracht voldaan.

Ook bleek dat bij sommige cursussen studiehandleidingen heel laat, helemaal niet of op verschillende plekken verschenen. Deze studenten waren vanuit het hbo gewend om alles aan het begin van het blok al vast te hebben liggen, maar dat was nu niet het geval. De schrijftaak was pas heel laat bekend bij de studenten, waardoor ze zich voor hun gevoel niet goed konden voorbereiden op de opdracht.

5.2.2 PROBLEMEN RONDOM KENNIS UIT HET LANGETERMIJNGEHEUGEN

De meeste studenten vertelden problemen te ondervinden door gebrek aan kennis van en ervaring met het academische schrijfgenre.

Het eerste probleem is dat een aantal studenten moeite te hebben met het begrijpen van bronnen. Ze begrepen bijvoorbeeld niet goed wat de auteur bedoelde en hadden daarna moeite met het opstellen van hun eigen tekst waarin ze de oorspronkelijke bron wilden gebruiken om hun eigen stelling te verdedigen. Het begripsprobleem werd ook veroorzaakt doordat sommige teksten in het Engels werden aangeboden. Sommige studenten waren niet gewend aan het lezen van Engelstalige bronnen en hadden moeite om de teksten te begrijpen. Een van de studenten zei:

... je moet dan ineens academische teksten in het Engels gaan lezen. Dat is wel echt pittig hoor. En ik heb ook in het begin heel systematisch alles toen door Google vertalen gegooid

die documenten. Want soms kwam ik er echt niet uit. Dan had ik zo iets van dit weet ik niet, waar dit over gaat.

De volgende problemen hebben te maken met de inhoud en opbouw van een academische tekst. Studenten wisten bijvoorbeeld niet waar en wat er in het theoretisch kader moet komen te staan en of de methode voor of na dit theoretische kader geplaatst moet worden. Een deel van de studenten had hier in de masterfase nog steeds moeite mee, ook nadat meerdere keren was uitgelegd in welke volgorde de tekst gepresenteerd moet worden en wat waar geschreven moet worden. De docenten en medestudenten deden volgens hen erg hun best om duidelijk te maken hoe het moet, maar het beklifde niet. Andere studenten vertelden dat zij nauwelijks begeleiding hadden gehad in het schrijven van een tekst. Zo zei een van de studenten dat hen niet was verteld wat een theoretisch kader was en dat hen daar bij het schrijven van de scriptie in de premaster problemen bij ervaarde. Hun docent zei: "Het kan niet dat je de hele premaster hebt doorlopen zonder te weten wat een theoretisch kader is. En dat je daar nu bij de scriptie nog over moet vragen.". Hen vond het vreemd dat hun docent dat vond, omdat hen nooit geconfronteerd was met een theoretisch kader en daardoor geen uitleg had gekregen over wat dat dan precies was.

De volgende problemen hebben te maken met conventies. Meerdere studenten ondervonden problemen rondom het vinden van de balans tussen formeel en informeel taalgebruik. Zo vertelde een van de studenten dat ze de ene keer feedback kreeg dat ze te populair schreef en de andere kreeg dat ze te formeel schreef.

Diezelfde student kaartte het volgende probleem aan: ze wist niet goed hoe grappig ze mocht zijn in een academische tekst. Ze had het idee dat in sommige academische teksten wel humor zat verwerkt, maar wist niet zeker in hoeverre zij dat zou kunnen toepassen, ook omdat ze niet wist of haar docenten humor in teksten konden waarderen.

Ook bleek het voor meerdere studenten een probleem om de juiste lengte van de tekst te bepalen. De ene student schreef veel te korte paragrafen met te weinig informatie en de andere

student schreef veel te veel informatie op. Een van de studenten stelde dat dit voortkwam uit het feit dat op het hbo niet heel kritisch gekeken hoefde te worden naar de informatie die benoemd werd, waardoor ook informatie die niets met de hoofdvraag te maken had opgeschreven werd. Ook vertelden de studenten die te lange teksten schreven dat ze veel herhaalden, terwijl geen herhaling nodig was.

Verder bleek dat studenten voor hun premaster in veel gevallen niet wisten hoe zij naar bronnen moesten verwijzen. Op het hbo moesten ze vaak een lijst met linkjes op de laatste pagina van hun verslag zetten en nu moesten ze ineens in de tekst naar bronnen verwijzen op een formele manier. Een van de studenten noemde dat er richtlijnen zijn voor bronvermelding op de universiteit, maar dat je zelf moest achterhalen welke richtlijnen dit zijn. Andere studenten verwezen naar een website voor kunsthistorici waar alle informatie over verwijzingen op staat, maar vermeldden wel dat het aan het begin van de premaster een puzzel is om uit te zoeken waar je de juiste informatie op deze website kan vinden. Sommige studenten noemden dat ze wel eens van bronverwijzingen hadden gehoord, maar niet wisten dat er ook lay-out regels waren. Denk bijvoorbeeld aan het laten inspringen van regels of hoe groot de letters en alinea-afstand moet zijn. Hier kwamen ze achter toen ze feedback kregen op hun eerste schrijfo opdracht op het wo.

Het laatste probleem dat op het gebied van conventies werd benoemd is dat een van de studenten moeite heeft met het toepassen van jargon:

Soms als ik dan een docent op of zo of medestudent een vraag zie stellen in de chat of gewoon hoor praten, dan denk ik wel van: oh die gebruiken echt al juridische termen gewoon in hun zin en dat mis ik soms wel nog een beetje ... dat heb ik nog niet, dat beheers ik nog niet helemaal.

Als het gaat om kennis die studenten hebben van het onderwerp waar ze de tekst over moeten schrijven, vertelden studenten wederom dat op het hbo praktische kennis vereist is en op het wo theoretische kennis. Het is niet zozeer dat de onderwerpen heel anders zijn, maar wel dat de

onderwerpen op een andere manier worden benaderd. Dit leverde voor de studenten geen problemen op.

5.2.3 PROBLEMEN RONDOM HET SCHRIJFPROCES

Als het gaat om het schrijfproces, bleken studenten meerdere problemen te ervaren. Ten eerste merkten studenten dat het op de universiteit noodzakelijker is om een planning te maken voordat je gaat schrijven dan op het hbo het geval was. Een van de studenten deed dit niet en merkte dat het op de universiteit veel problemen oplevert als geen planning is gemaakt: haar teksten vormden geen geheel meer, ze wist niet wat ze aan het schrijven was en werd teruggefloten door haar begeleider. Zij vertelde dat op het hbo al veel meer vaststond wat je moest gaan doen en dat op het wo veel meer voorwerk nodig is voordat je kunt beginnen met schrijven. Bovendien benoemden twee studenten dat op het hbo heel fragmentarisch werd gewerkt: “Je moest dan moest je je probleemstelling inleveren, dan moest je je onderzoeks-, ja het was allemaal gewoon blob, blob, blob, gewoon stap voor stap.”. Daardoor hoefden de studenten van tevoren niet te plannen wat ze waar gingen schrijven, want dat kwam pas als ze bij dat onderdeel aankwamen. Het ging volgens de studenten niet alleen om het leren plannen wat ze wanneer gingen schrijven, maar ook om het leren doorlopen van het gehele schrijfproces en het bepalen wat wanneer gedaan moet worden. Op de universiteit werd namelijk niet fragmentarisch gewerkt, waardoor studenten het gehele schrijfproces zelf moesten doorlopen. Een extra complexiteit hierbij was volgens sommige studenten dat zij moeite hadden met het overzicht houden op de eigen tekst. Hierdoor wisten ze niet goed wat ze wel en niet hadden geschreven en werd de tekst een onoverzichtelijk verhaal zonder duidelijke structuur en standpunten.

Ook ervaren studenten problemen bij het reflecteren op hun eigen teksten. Omdat ze niet goed wisten wat van ze werd verwacht, wisten ze niet of ze een goed schrijfproduct hadden ingeleverd. Dit probleem speelde bij studenten vooral in de premasterfase en werd minder naarmate de (pre)master vorderde.

5.2.4 PROBLEMEN RONDOM HET AFFECTIEVE COMPONENT

Naast de eerdergenoemde problemen, spelen er problemen op het gebied van het affectieve component. De meeste studenten zeggen onzeker te zijn over hun academische schrijfvaardigheid. Het ging met name om de vraag: wat is academisch schrijven en hoe doe ik dat? Een van de studenten zei:

Ik ben in die zin niet de mist in gegaan dat ik onvoldoendes heb gehaald en dat ik feedback moest krijgen om het beter te krijgen, maar ik merk wel dat ik in het begin, ja meer moeite had dat ik niet zo goed wist hoe ik het aan moest pakken. Dat ik, aan het einde kwam het paper er wel uit, maar dat ik heel onzeker daar over was van: oh is het dan wel, is dit de manier? En dan kreeg ik een goed cijfer terug en dan was het van: oké, ja dan was dat de manier.

Deze onzekerheid resulteerde bij een van de studenten in het stellen van heel veel vragen. Ze vroeg docenten om het nogmaals uit te leggen en stond er om bekend veel vragen te stellen. Toen een van de docenten haar vertelde dat ze het maar gewoon moest gaan proberen, vond ze dat heel eng, ook omdat een onvoldoende kon resulteren in het moeten stoppen met de opleiding.

Dezelfde student zei dat ze telkens het idee had slechter te zijn dan haar klasgenoten en dat dat ook bijdroeg in de onzekerheid die ze ervaarde. Na een tijdje bleek dat haar medestudenten heel blij waren met de vragen die ze stelde en bleek dat zij zich beter voorbereidde dan andere studenten, waardoor ze ervaarde dat ze helemaal niet slechter was dan haar klasgenoten. De onzekerheid nam hierdoor af.

5.2.5 EN WAT GAAT WEL GOED?

Studenten noemden niet alleen problemen, maar er is ook gesproken over wat wel goed gaat bij studenten. Ten eerste bleek dat studenten als voordeel van het hbo ervaren dat ze praktijkervaring hebben opgedaan. Deze praktijkkennis leidde er voor veel studenten toe dat ze een voorstelling konden maken bij de abstracte wetenschappelijke literatuur die ze moesten lezen. Zo zei een student over het leren van kunsttechnieken: "... als je het echt zelf hebt mogen doen, dan hoeft

je dat bijna niet meer te leren, omdat je toch wel begrijpt hoe het in zijn werk gaat.”. En een student die een lerarenopleiding volgde noemde dat een achtergrond in het onderwijs het makkelijker maakt om onderwijsstages te lopen tijdens een academische onderwijsmaster, omdat op de lerarenopleiding al heel veel stage is gelopen in het onderwijs. Studenten stellen dat het kennen van de praktijk het makkelijker maakt om te schrijven over problemen die zich voordoen in de praktijk, omdat bijvoorbeeld gemakkelijker een voorstelling gemaakt kan worden van mogelijke oplossingen en vervolgstappen in het onderzoek.

Ten tweede ervaren de meeste studenten geen kennisachterstand bij de overstap naar het wo. Dit komt volgens de studenten allereerst doordat ze vaak zelf een onderwerp mogen kiezen en dan kiezen voor een onderwerp waar hun interesse ligt en waar ze al meer vanaf weten. Ook is het volgens de studenten niet zo dat er een grote kloof bestaat tussen wat studenten op het hbo moeten kennen en wat ze op het wo moeten kennen. De kennis wordt enkel op een andere manier aangeboden dan ze gewend waren.

5.3 PROBLEMEN VOLGENS SCHRIJFCENTRUMMEDEWERKERS

5.3.1 PROBLEMEN RONDOM DE SCHRIJFTAAK

Een probleem dat volgens Gijs voorkomt bij studenten op het hbo, is dat de tekst geen lopend verhaal is. Dit komt volgens hem voort uit het gegeven dat veel studenten het bijgeleverde format hanteren als leidraad voor de structuur van hun tekst. Zij gebruiken de structuur van een ander om tot een eigen tekst te komen, maar brengen geen verbanden aan tussen de tekstonderdelen, waardoor er geen geheel ontstaat. Gijs en Joris zien op de universiteit daarentegen vaak dat studenten de opdracht vaag vinden, en dat studenten lang aan het zoeken zijn naar een onderzoeksvraag. Dit komt bij zowel reguliere wo-studenten als bij schakelstudenten voor.

5.3.2 PROBLEMEN RONDOM HET LANGETERMIJNGEHEUGEN

Zoals we net gezien hebben, verschillen teksten en schrijfoopdrachten op het hbo en het wo op meerdere vlakken van elkaar. Deze verschillen leveren volgens Froukje, Gijs en Joris verschillende problemen op.

Ten eerste hebben schakelstudenten volgens hen minder ervaring met het schrijven van academische teksten en daardoor minder kennis van de procesaanpak en het academische tekstgenre. Schakelstudenten moeten opeens meer en op een andere manier schrijven dan ze gewend zijn en daarbij is vaak ook nog eens onduidelijk wat precies van ze wordt verwacht: de schrijftaak is minder gekaderd dan op het hbo. Dit levert volgens Froukje soms gekke teksten op, omdat de studenten wel een idee hebben van hoe ze zouden moeten schrijven, maar nog niet de vaardigheid hebben om dat goed te kunnen toepassen. Volgens de medewerkers hebben veel eerstejaars eenzelfde ervaring, maar hebben eerstejaars drie jaar de tijd om deze nieuwe kennis en vaardigheden op te doen, waar schakelstudenten dit in een halfjaar tot een jaar moeten leren.

Ten tweede stelt Joris dat studenten er soms tegenaanlopen met het gegeven dat zij al praktijkervaring hebben opgedaan over een bepaald onderwerp en dus een idee hebben van hoe die wereld werkt, en dat ze daar vervolgens op de universiteit tegenstrijdige theorieën over leren. Een voorbeeld dat hij noemt is dat een lesmethode die onderzocht is onder witte kinderen van hoogopgeleide ouders, niet zal gaan werken bij kinderen in een achterstandswijk.

Tot slot levert het geven van voorbeelden volgens Gijs een probleem op bij veel studenten. Het voorbeeld wordt een soort interne criticus die de schrijver vertelt wat hij moet doen: “Die worden een stemmetje van ja, nee ik doe het altijd zo, dus dan moet ik het ook zo doen.”. De tekst vormt daardoor geen natuurlijk geheel, maar bestaat uit onnatuurlijk gevormde blokken tekst die van verschillende schrijvers afkomstig lijken te zijn.

5.3.3 PROBLEMEN RONDOM HET SCHRIJFPROCES

Ook tijdens het schrijfproces doen zich volgens de schrijfcentrummedewerkers problemen voor. Een probleem dat voortkomt uit het feit dat schakelstudenten minder ervaring hebben met academisch schrijven, is dat ze niet goed lijken te weten hoe ze het schrijfproces moeten aanpakken.

Joris ziet schakelstudenten vooral in de opzetfase van het schrijven vastlopen: premasterstudenten willen graag de praktijk in om data te verzamelen en om interviews af te nemen. Later krijgen ze een schrijfprobleem, omdat het niet lukt om de structuur van de tekst te

vinden, om het op papier te zetten of er blijkt te veel informatie verzameld te zijn. Verder zegt Joris dat schakelstudenten soms maar gewoon beginnen met schrijven of juist hyperkritisch zijn op hun tekst en daarom niks op papier krijgen.

Gijs verwacht dat schakelstudenten vooral problemen zullen krijgen met de vrijheid die ze opeens krijgen: er zijn geen vaste kaders meer en de onderzoeksvraag moet zelf worden bedacht. Studenten zijn nog niet gewend om zo veel vrijheid te hebben en moeten daar aan wennen, waardoor ze het gevoel kunnen hebben dat ze zweven en niet goed weten hoe ze het schrijfproces aan moeten pakken.

Froukje noemde als probleem dat een onderdeel van het schrijfproces is dat studenten een kritisch-analytische blik moeten werpen op wetenschappelijke onderzoeken. De student moet de bronnen immers gebruiken voor de onderbouwing van zijn standpunt. Dat is volgens Froukje voor reguliere wo-studenten soms al moeilijk, maar voor schakelstudenten extra gecompliceerd, omdat zij niet gewend zijn om wetenschappelijke literatuur te lezen en hier kritisch over na te denken.

5.3.4 PROBLEMEN RONDOM HET AFFECTIEVE COMPONENT

De schakelstudenten komen tijdens hun premaster vaak in verschillende klassen terecht met reguliere wo-studenten die in sommige gevallen al wel ervaring hebben met academisch schrijven. Daarom staan de schakelstudenten volgens Gijs voor hun gevoel 1-0 achter op de reguliere wo-studenten in hun klas.

Bovendien stellen de schrijfcentrummedewerkers dat veel schakelstudenten niet goed weten wat ze moeten schrijven en hoe zit dit moeten aanpakken. Dit zorgt ervoor dat schakelstudenten het gevoel krijgen dat ze niet aan de schrijftaak kunnen voldoen en zorgt voor onzekerheid bij de studenten.

Gijs vertelt dat succeservaringen helpen om het achterstandsgevoel te laten minderen: “Je moet ergens een ervaring krijgen van het lukt me ook gewoon, deze opdracht heb ik eigenlijk niet helemaal goed gesnapt, maar toch heb ik een 7, zo’n soort ervaring.”

6. CONCLUSIE

In dit onderzoek werd een antwoord gezocht op de vraag: *welke problemen op het gebied van academisch schrijven ervaren hbo-schakelstudenten?*

Allereerst werd antwoord gezocht op de vraag welke verschillen en overeenkomsten bestaan tussen schrijftaken op het hbo en het wo. De grootste verschillen waren: 1) schrijfoopdrachten op het hbo zijn praktijkgerichter dan die op het wo, 2) schrijfoopdrachten op het hbo zijn meer ingekaderd dan schrijfoopdrachten op het wo, en 3) op het wo wordt meer zelfstandigheid en initiatief van de student verwacht. De enige overeenkomst bleek dat op zowel het hbo als het wo groepsopdrachten worden gegeven.

Daarnaast bleken verschillen te bestaan tussen tekstkenmerken op het hbo en het wo. Op het hbo golden bijvoorbeeld andere, en in de beleving van studenten minder strenge, conventies en op het wo werd een kritisch-analytische kijk verwacht waar studenten nog niet aan gewend waren. Bovendien konden studenten op het hbo door de sterk gekaderde opdracht direct beginnen met schrijven en hoefden zij niet het gehele schrijfproces te doorlopen omdat teksten vaak in delen aangeleverd dienden te worden. Op het wo moesten studenten van tevoren goed plannen wat zij wilden schrijven en moesten zij wel het gehele schrijfproces doorlopen.

Zowel de schakelstudenten zelf als de schrijfcentrummedewerkers noemden dat studenten door deze verschillen een gebrek aan kennis van en ervaring met het academische schrijfgenre hadden. Studenten wisten hierdoor niet goed wat van ze verwacht werd bij de schrijftaak, welke conventies gelden binnen het academische schrijfgenre en hoe zij het schrijfproces moesten aanpakken. Dit zorgde voor onzekerheid en moeilijkheden tijdens het schrijven. De onzekerheid die studenten ervaarden werd nog eens extra aangezet doordat schakelstudenten in een klas werden geplaatst met reguliere wo-studenten die in de beleving van de schakelstudenten al wel wisten wat ze moesten doen. Ze hadden dus het gevoel een achterstand te hebben op hun klasgenoten. De meeste studenten deden naarmate de (pre)master vorderde succeservaringen op. Deze

succeservaringen leidden tot meer zekerheid, waardoor studenten aan het einde van hun master vaker begrepen wat van ze verwacht werd en het idee hadden de schrijftaak wel aan te kunnen.

7. DISCUSSIE

In deze discussie wordt teruggeblikt op het onderzoek, worden enkele kritische kanttekeningen geplaatst en wordt een suggestie voor vervolgonderzoek gedaan.

In het theoretisch kader werden een aantal verwachtingen uitgesproken. Zo was de verwachting dat het onderwijs op het hbo praktijkgericht zou zijn dan het onderwijs op het wo, omdat de Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (2021, artikel 1.1) het hbo definieert als opleiding die opleidt tot de beroepspraktijk en het wo opleidt tot zelfstandige beoefening van de wetenschap. Voor schrijf- en onderzoeksopdrachten zou dit betekenen dat het hbo een praktischere insteek kent en dat schakelstudenten zouden moeten wennen aan de schrijfopdrachten op het wo. Ze zouden hierbij moeite hebben met het schrijven van een objectieve tekst. Uit het onderzoek is gebleken dat studenten en schrijfcentrummedewerkers inderdaad ervaren dat het hbo praktijkgericht is dan het wo. Dit bleek uit voornamelijk uit de schrijftaak, waar bij het hbo opdrachten als reflectie- en projectverslagen geschreven moesten worden en op het wo voornamelijk onderzoeksopdrachten en essays. Geen enkele student of schrijfcentrummedewerker heeft genoemd dat studenten moeite hebben met het schrijven van een objectieve tekst. Er werden wel uitspraken gedaan die erop kunnen wijzen dat studenten moeite hadden met het schrijven van een objectieve tekst, omdat studenten vertelden dat zij het moeilijk vonden om kritisch-analytisch te kijken naar bronnen. Op het hbo schreven studenten voornamelijk wat zij zelf wilden vertellen en zochten ze bronnen die hun verhaal ondersteunden. Om die reden zijn teksten op het hbo eenzijdiger dan die op het wo en zou voorzichtig gesteld kunnen worden dat teksten op het hbo ook subjectiever zijn: studenten wegen namelijk niet alle voor- en nadelen tegen elkaar af, maar gebruiken bronnen die hun verhaal ondersteunen.

Deze kritisch-analytische blik hadden studenten ook nodig bij het weergeven en vormen van nieuwe tekst uit bestaande bronnen: de synthese van bronnen. Studenten bleken zoals in het theoretisch kader was voorspeld meer aan *knowledge-telling* dan aan *knowledge-crafting* te doen. Een verklaring hiervoor is dat bronnen op het hbo op een andere manier werden ingezet. Studenten

hoeven op het hbo namelijk geen nieuwe kennis te ontwikkelen, maar moeten bestaande kennis leren toepassen (Kok & Woldberg, z.d.). Op het wo daarentegen wordt van studenten verwacht wel nieuwe tekst te kunnen vormen uit bestaande bronnen. Studenten moesten daarom niet alleen een andere manier van brongebruik aanleren maar ook leren hoe ze kritisch-analytisch kunnen kijken naar een tekst. Een andere verklaring voor het ontbreken van deze vaardigheid, is dat studenten op het hbo gekaderde opdrachten kregen en veel geholpen werden bij het inrichten van het schrijfproces. Hierdoor waren de schakelstudenten minder geoefend met het schrijven van teksten en konden ze in navolging van het onderzoek van Kellogg (2008) minder snel naar de volgende ontwikkelingsfase kunnen doorstromen.

Een kanttekening die geplaatst moet worden, is dat ook de gestructureerde schrijfoopdrachten op het hbo niet altijd even helder waren. Vooral de relevantie van de schrijfoopdrachten bleek minder duidelijk, waardoor hbo-studenten volgens de theorie van Graham (2018) mogelijk minder nut ervaren in het schrijven van de tekst. Doordat studenten op het wo zelf een onderwerp konden kiezen, is het waarschijnlijk dat wo-studenten gemotiveerder zijn voor het schrijven van een tekst en daardoor ook betere teksten produceren. Ook speelt extrinsieke motivatie een rol, omdat studenten worden gestraft als ze een vak in de premaster niet halen: ze moeten dan stoppen met de opleiding.

Het volgende voorgestelde probleem dat werd genoemd is dat studenten in een nieuwe schrijfgemeenschap terechtkomen waarvan ze de conventies nog niet kennen. Uit dit onderzoek is gebleken dat studenten in hun premaster inderdaad nog onbekend waren met de conventies die gelden bij academisch schrijven. Een voorbeeld dat vaak werd genoemd is het naleven van de APA-regels, waar veel studenten op het hbo niet mee te maken hadden gehad. Op het wo werd, zo bleek uit de interviews, veel aandacht besteed aan academische stijl. Dit bleek vooral uit de feedback die studenten ontvingen op hun schrijfproducten waar studenten te horen kregen te informeel te schrijven of niet precies genoeg te formuleren.

Zoals gesteld werd in het theoretisch kader, leidden de kennis- en ervaringsgebreken tot onzekerheid over de competentie van de student. Studenten zouden vermoedelijk ook onzekerheid hebben ervaren als zij de overstap naar de universiteit hadden gemaakt na hun middelbare school of na hun propedeuse op het hbo, want ook dan moesten studenten wennen aan een nieuwe schrijfgemeenschap en aan alles wat daarbij komt kijken. Toch is de verwachting dat hbo-studenten die direct overstappen naar een wo-master meer problemen zullen ervaren tijdens het wennen aan deze nieuwe gemeenschap. Zij stromen namelijk niet in het eerste jaar in waar iedereen nieuw is op de universiteit en iedereen dezelfde problemen ervaart, maar zij stromen in in een jaar waar de meeste studenten al langer in de schrijfgemeenschap zitten. Het gevolg daarvan is dat schakelstudenten zich onzeker voelen over wat ze moeten doen en het idee kunnen hebben dat zij daarin de enige zijn. Bovendien moeten schakelstudenten veel sneller wennen aan de nieuwe schrijfgemeenschap dan studenten die in het eerste jaar zijn ingestroomd. Eerstejaars hebben namelijk drie jaar de tijd voordat ze aan de master beginnen, waar premasterstudenten ongeveer een jaar de tijd hebben. Een groot deel van de studenten in dit onderzoek zijn daarnaast nog eens een aparte categorie, omdat sinds 2020 veel onderwijs op afstand heeft plaatsgevonden. Daardoor waren er minder mogelijkheden om docenten aan te spreken en om met medestudenten te praten over opdrachten en zou mogelijk een nog grotere afstand kunnen bestaan tussen reguliere en schakelstudenten.

Mijn ambitie was om vanuit de gevonden problemen op zoek te gaan naar oplossingen voor de problemen. Nu blijkt dat de problemen voortkomen uit het gebrek aan kennis van en ervaring met academisch schrijven, is het mogelijk om daarop in te spelen. Dat kan worden gedaan door te proberen de onwetendheid en onzekerheid bij studenten weg te nemen. Het is namelijk aannemelijk dat studenten minder onzeker worden als zij weten wat van ze verwacht wordt. In vervolgonderzoek kan worden gekeken naar welke manieren voor het wegnemen van deze kennis- en ervaringsachterstand en de onzekerheid van schakelstudenten het beste werken. Er kan een pilot worden opgestart met verschillende aanpakken, waarna door middel van bijvoorbeeld interviews

en/of tekstanalyses gekeken wordt welke aanpak het beste werkt. Een aantal suggesties zijn: 1) het duidelijk maken van richtlijnen en laten zien waar schakelstudenten informatie kunnen vinden die nodig is bij het schrijven van een tekst, 2) het inrichten van een buddy-systeem waar studenten met een ervaren student kunnen sparren over hun tekst, 3) het inrichten van groepen met andere premasterstudenten en een ervaren tutor waar studenten hun problemen kunnen voorleggen en waar ze samen onduidelijkheden en problemen kunnen bespreken en tot oplossingen kunnen komen, en 4) studenten veel te laten oefenen met academisch schrijven, ook buiten de opdrachten van de opleiding om.

Bij dit resultaten van dit onderzoek moet, zoals Lea en Street (1998) stellen, rekening gehouden worden met het feit dat verwachtingen over wat een goede tekst is kunnen verschillen per faculteit, opleiding en docent. In dit onderzoek waren de meeste schakelstudenten afkomstig uit de faculteit Geesteswetenschappen en volgden vier studenten dezelfde opleiding. Een mogelijk gevolg hiervan is dat de problemen die de schakelstudenten benoemden voornamelijk spelen bij deze faculteit of opleiding. Dit is waarschijnlijk wel het geval bij de studenten die afkomstig waren van de kunstacademie: hun antwoorden weken soms af van de antwoorden van de rest van de studenten. Zij gaven bijvoorbeeld aan dat ze op het hbo ook geen duidelijke schrijftaak werd gegeven. Wanneer hun antwoorden afweken van de rest van de studenten is dit aangegeven in de resultaten. Het is niet waarschijnlijk dat dit ook geldt voor de andere studenten, omdat ook twee schakelstudenten uit andere faculteiten geïnterviewd zijn en hun antwoorden overeen kwamen met die van de faculteit Geesteswetenschappen.

Ook moet er rekening gehouden worden met het gegeven dat voor dit onderzoek veel masterstudenten zijn bevroegd die de premasterfase al hadden doorlopen en dat sommige studenten niet direct na het hbo hun premaster zijn gestart. Daardoor kunnen kennis en ervaringen weggezaakt zijn. Het zou daarom goed zijn om het onderzoek te herhalen en studenten van verschillende faculteiten en universiteiten in de beginfase van hun premaster te bevroegen naar hun

ervaringen met de overstap van het hbo naar het wo op het gebied van academisch schrijven, zodat de resultaten meer gegeneraliseerd kunnen worden.

De kloof tussen het hbo en het wo op het gebied van academisch schrijven bij schakelstudenten wordt dus gekenmerkt door het gebrek aan kennis van en ervaring met het academische schrijfggenre. Dit leidt bij studenten tot onzekerheid, ook omdat ze het gevoel hebben dat andere studenten wel weten wat ze moeten doen. Dit onderzoek draagt bij aan het verkleinen van die kloof, omdat nu bekend is waar schakelstudenten mee worstelen. Deze problemen kunnen worden verminderd door onduidelijkheden weg te nemen en door duidelijke verwachtingen uit te spreken richting de schakelstudent. Studenten zullen een stuk zekerder worden als duidelijk is wat van ze wordt verwacht en zullen hierdoor in navolging van de theorie van Graham (2018) betere teksten gaan schrijven.

BRONNENLIJST

- ASVA onderzoeksbureau. (2008). *Brug of kloof tussen bachelor en master?* Amsterdam:
- ASVA onderzoeksbureau.
- Berckmoes, D. & Rombouts, H. (2009). *Intern rapport verkennend onderzoek naar knelpunten taalvaardigheid in het hoger onderwijs*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Flower, L. & Hayes, J. (1981). A Cognitive Process Theory of Writing. *College Composition and Communication*, 32(4), 365-387.
- Graham, S. (2018). A Revised Writer(s)-Within-Community Model of Writing. *Educational Psychologist*, 53(4), 258-279. DOI: 10.1080/00461520.2018.1481406.
- Kellogg. (2008). Training writing skills: A cognitive developmental perspective. *Journal of writing research*, 1(1), 1-26.
- Kok, M. & Woldberg, H. (z.d.). *De hbo-standaard: uitwerking*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Kuiken, F. & Van Kalsbeek, A. (2014) Academisch taalgebruik in het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs: stand van zaken en blik op de toekomst. *Internationale Neerlandistiek*, 52(3), 221-236.
- Lea, M. & Street, B. (1998). Student Writing in Higher Education: an Academic Literacies Approach. *Studies in Higher Education*, 23(2), 157-172.
- Leijten, M., Van Waes, L., Schrijver, I., Bernolet, S. & Vangehuchten, L. (2017). Hoe schrijven masterstudenten syntheses teksten? Het brongebruik van gevorderde schrijvers in kaart gebracht. *Pedagogische Studiën*, 94(4), 233-253.
- Mason, S. & Atkin, C. (2020). Capturing the struggle: adult learners and academic writing. *Journal of Further and Higher Education*. DOI: 10.1080/0309877X.2020.1851663.
- Murray, R. & Moore, S. (2006). *The handbook of academic writing: a fresh approach*. Londen: The McGraw-Hill.

MS-Word-Free (2020, februari). *Microsoft Word Cover Templates 45 Free Download*. [Voorblad].

Geraadpleegd op 18 juni 2021, van <https://msword-free.blogspot.com/2020/02/microsoft-word-cover-templates-45-free.html>.

Roald, G., Wallin, P., Hybertsen, I. & Stenøien, J. (2020). Learning from contrasts: first-year students writing themselves into academic literacy. *Journal of Further and Higher Education*. DOI: 10.1080/0309877X.2020.1813264.

Van der Neut, E., Van Ree, E., 'T Hart, A., Willemse, A., Wijma, L., Smeman, M., Van der Putten, C., De Zeeuw-Oprel, R., Post-Van der Molen, D. & Wertenbroek, E. (2018). *Tools voor taal: Rotterdamse schrijfvaardigheid*. Rotterdam: Aansluiting Voortgezet Onderwijs - Hoger Onderwijs Rotterdam.

Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. (1992, 8 oktober). Geraadpleegd op 12 maart 2021, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2021-01-01>.

BIJLAGE 1: INTERVIEWVRAGEN SCHAKELSTUDENTEN

Over mezelf

Ik zal eerst even iets over mezelf en mijn scriptie vertellen. Ik ben Daphne ten Siethof, ik heb eerst havo gedaan op de middelbare school en ben daarna de hbo-opleiding tot lerares Nederlands gaan volgen. Nadat ik deze had afgerond wilde ik nog verder studeren en heb ik besloten om een master Neerlandistiek te gaan doen. Ik moest, net als jij, eerst een schakelprogramma of premaster volgen. In mijn geval was deze 30 studiepunten. Ik ben hier in februari 2020 mee begonnen en ben in september gestart met mijn master.

Over mijn onderzoek

Een van de onderdelen die in het schakelprogramma naar voren kwam was academisch schrijven. Dat is waar ik nu mijn scriptie over doe. Ik ben benieuwd naar de ervaring van hbo-schakelstudenten met academisch schrijven. Ik wil graag weten in hoeverre academisch schrijven verschilt tussen het hbo en het wo en welke problemen of uitdagingen hbo-schakelstudenten ervaren op dit gebied. Vandaar dit interview met jou.

Over het bewaren van gegevens en anonimiteit

Ik zal zo een interview met je afnemen van ongeveer 30-45 minuten. Dit interview neem ik op via de opnameknop op Teams. Dit doe ik zodat ik het interview daarna kan transcriberen en analyseren. De opname wordt verwijderd nadat mijn scriptie is ingeleverd en is beoordeeld. De transcripten worden geanonimiseerd en dienen vijf jaar bewaard te blijven. Ben je hiermee akkoord? Dan start ik nu de opname.

Dan beginnen we met het interview. Hou hierbij in gedachte dat geen enkel antwoord fout is en dat je me altijd om verduidelijking mag vragen.

Het interview is als volgt vormgegeven: eerst vraag ik je wat informatie over je vooropleiding, je premaster en je master. Daarna ga ik in op de teksten die je op het hbo en op het wo moet schrijven, vervolgens stel ik je vragen over het schrijfproces en aan het einde is er tijd voor extra vragen en/of opmerkingen.

1. Ik zou graag eerst wat algemene informatie verzamelen.
 - a. Wat is je leeftijd?
 - b. Welke vooropleiding heb je gedaan?
 - c. Welke master doe je of ga je doen?
 - d. Hoeveel studiepunten is je master?
 - e. Hoeveel studiepunten is je premaster?
 - f. Volg je je studie in voltijd of deeltijd?

2. Dan zal ik nu graag ingaan op de teksten die je hebt meegenomen. Ik wil deze graag met elkaar gaan vergelijken. Ten eerste wil ik het hebben over de schrijfoopdracht zelf.
 - a. Welke eisen werden er gesteld aan deze tekst op het hbo?
 - b. Welke eisen hiervan golden ook voor de tekst op het wo?
 - c. En welke eisen golden alleen voor de tekst op het wo?
 - d. Merk je verschil tussen teksten die je op het hbo moest schrijven en teksten die je op het wo moest schrijven als het gaat over de kennis die je hebt over het onderwerp en genre? Wat zijn deze verschillen?
 - e. En wat zijn de overeenkomsten?

3. Je hebt vast wel eens feedback ontvangen op je teksten. Ik zou hier graag wat meer over willen weten. Je mag ingaan op de teksten die je bij je hebt, maar je mag ook andere feedback aanhalen.

- a. Waar gaat je feedback op het wo vaak over?
 - b. Wat zijn hiervan de verschillen met het hbo?
 - c. En wat zijn de overeenkomsten?
 - d. Ben je het eens met de feedback die je krijgt? Waarom wel of niet?
 - e. Kan je wat met de feedback die je krijgt?
4. Dan gaan we nu in op het schrijfproces. Het eerste onderdeel dat ik met je wil bespreken gaat over het plannen van het schrijven. Dit gaat over het genereren van ideeën, het organiseren van informatie en het stellen van doelen voor de tekst. Het gaat echt om wat in je hoofd afspeelt, dus nog niet op papier.
- a. Hoe pak je dit gewoonweg aan?
 - b. Verschilt je aanpak op het hbo van de aanpak op het wo?
 - c. Wat gaat goed?
 - d. Wat vind je nog lastig?
5. Dan gaan we in op het schrijven van de tekst zelf. Dit is wanneer je je gedachten omzet in een lopende tekst en dus begint met schrijven.
- a. Hoe pak je dit gewoonweg aan?
 - b. Verschilt je aanpak op het hbo van de aanpak op het wo?
 - c. Wat gaat goed?
 - d. Wat vind je nog lastig?
6. Het volgende onderdeel waar ik op in wil gaan is het reviseren van de tekst. Reviseren doe je zodat de tekst een samenhangend geheel wordt en je zegt wat je wil zeggen. Hiervoor moet je a) je tekst evalueren en b) de tekst reviseren.
- a. Hoe pak je dit gewoonweg aan?

- b. Verschilt je aanpak op het hbo van de aanpak op het wo?
 - c. Wat gaat goed?
 - d. Wat vind je nog lastig?
7. De onderdelen die ik net heb genoemd volgen elkaar niet per se in fasen op, maar dit verschilt per schrijver. De een plant nauwelijks en begint meteen met schrijven en reviseert veel, terwijl de ander veel plant en weinig reviseert. Ik ben benieuwd naar hoe dit bij jou verloopt.
- a. Hoe verloopt dit bij jou?
 - b. Verschilt je aanpak op het hbo van de aanpak op het wo?
 - c. Is het een bewuste keuze om dit zo te doen?
 - d. Vind je dit prettig werken? Waarom wel of niet?
8. Ik ben benieuwd of er nog andere dingen zijn die goed of minder goed gaan tijdens het academisch schrijven.
9. Zijn er nog andere dingen die goed of juist minder goed gaan tijdens het academisch schrijven?
- a. Verschilt dit tussen het hbo en het wo?
10. Dit waren de vragen die ik jou wilde stellen. Heb jij nog vragen of opmerkingen richting mij?

Interviewvragen wo-schrijfcentrum

Over mezelf

Ik zal eerst even iets over mezelf en mijn scriptie vertellen. Ik ben Daphne ten Siethof, ik heb eerst havo gedaan op de middelbare school en ben daarna de hbo-opleiding tot lerares Nederlands gaan volgen. Nadat ik deze had afgerond wilde ik nog verder studeren en heb ik besloten om een master Neerlandistiek te gaan doen. Ik moest eerst een schakelprogramma of premaster volgen. In mijn geval was deze 30 studiepunten. Ik ben hier in februari 2020 mee begonnen en ben in september gestart met mijn master.

Over mijn onderzoek

Een van de onderdelen die in het schakelprogramma naar voren kwam was academisch schrijven. Dat is waar ik nu mijn scriptie over doe. Ik ben benieuwd naar de ervaring van hbo-schakelstudenten met academisch schrijven. Ik wil graag weten in hoeverre academisch schrijven verschilt tussen het hbo en het wo en welke problemen of uitdagingen hbo-schakelstudenten ervaren op dit gebied. Vandaar dit interview met jou.

Over het bewaren van gegevens en anonimiteit

Ik zal zo een interview met je afnemen van ongeveer 30-45 minuten. Dit interview neem ik op via de opnameknop op Teams. Dit doe ik zodat ik het interview daarna kan transcriberen en analyseren. De opname wordt verwijderd nadat mijn scriptie is ingeleverd en is beoordeeld. De transcripten worden geanonimiseerd en dienen vijf jaar bewaard te blijven. Ben je hiermee akkoord? Dan start ik nu de opname.

Dan beginnen we met het interview. Hou hierbij in gedachte dat geen enkel antwoord fout is en dat je me altijd om verduidelijking mag vragen.

De structuur van het interview is als volgt: ik ga eerst in op de cursussen academisch schrijven, daarna op het schrijfproduct, vervolgens op het schrijfproces en aan het einde is er ruimte voor overige vragen en/of opmerkingen.

1. Ik start met een aantal vragen over de cursussen academisch schrijven.
 - a. Welke cursussen met betrekking tot academisch schrijven worden vaak gevolgd door hbo-schakelstudenten?
 - b. Waarom volgen zij deze cursussen?

2. Dan wil ik het hebben over de verschillen die bestaan tussen de teksten op het hbo en het wo.
 - a. Welke verschillen zijn er, denk je, tussen teksten die op het hbo en het wo geschreven moeten worden?
 - b. In hoeverre zitten die verschillen in de opdracht? (onderwerp, genre, omvang/eisen van de opdracht)
 - c. In hoeverre zitten die verschillen in kenmerken waar de tekst aan moet voldoen?

3. Ik zou nu in willen gaan op de schrijfproducten van hbo-schakelstudenten.
 - a. Welke problemen zie jij als het gaat om de schrijfproducten van hbo-schakelstudenten?
 - b. En wat gaat al wel goed?
 - c. Wat zijn hierbij de verschillen tussen hbo-schakelstudenten en reguliere wo-studenten?
 - d. En wat zijn de overeenkomsten?

4. Verder vraag ik me af hoe het zit met het schrijfproces van hbo-schakelstudenten. (voor mezelf: schrijftaak, kennis over genre en onderwerp, plannen, vertalen, reviseren, monitor)
 - a. Wat gaat goed in het schrijfproces?

- b. Wat gaat minder goed?
 - c. En wat zijn verschillen met reguliere wo-studenten?
 - d. En overeenkomsten?
5. Zijn er nog andere dingen die goed of juist minder goed gaan tijdens het academisch schrijven door hbo-schakelstudenten op het wo?
6. Dit waren de vragen die ik jou wilde stellen. Heb jij nog vragen of opmerkingen richting mij?

Bedankt voor de medewerking.

Interviewvragen hbo-schrijfcentrum

Over mezelf

Ik zal eerst even iets over mezelf en mijn scriptie vertellen. Ik ben Daphne ten Siethof, ik heb eerst havo gedaan op de middelbare school en ben daarna de hbo-opleiding tot lerares Nederlands gaan volgen. Nadat ik deze had afgerond wilde ik nog verder studeren en heb ik besloten om een master Neerlandistiek te gaan doen. Ik moest eerst een schakelprogramma of premaster volgen. In mijn geval was deze 30 studiepunten. Ik ben hier in februari 2020 mee begonnen en ben in september gestart met mijn master.

Over mijn onderzoek

Een van de onderdelen die in het schakelprogramma naar voren kwam was academisch schrijven. Dat is waar ik nu mijn scriptie over doe. Ik ben benieuwd naar de ervaring van hbo-schakelstudenten met academisch schrijven. Ik wil graag weten in hoeverre academisch schrijven verschilt tussen het hbo en het wo en welke problemen of uitdagingen hbo-schakelstudenten ervaren op dit gebied. Vandaar dit interview met jou.

Over het bewaren van gegevens en anonimiteit

Ik zal zo een interview met je afnemen van ongeveer 30-45 minuten. Dit interview neem ik op via de opnameknop op Teams. Dit doe ik zodat ik het interview daarna kan transcriberen en analyseren. De opname wordt verwijderd nadat mijn scriptie is ingeleverd en is beoordeeld. De transcripten worden geanonimiseerd en dienen vijf jaar bewaard te blijven. Ben je hiermee akkoord? Dan start ik nu de opname.

Dan beginnen we met het interview. Hou hierbij in gedachte dat geen enkel antwoord fout is en dat je me altijd om verduidelijking mag vragen.

De structuur van het interview is als volgt: ik ga eerst in je werk, daarna op cursussen over academisch schrijven, daarna op twee groepen studenten en hun schrijfproducten, vervolgens op het schrijfproces en aan het einde is er ruimte voor overige vragen en/of opmerkingen.

1. Zou je iets willen vertellen over je werk bij het schrijfcentrum waar je nu werkt en waar je gewerkt hebt?

2. Dan nu vragen over cursussen academisch schrijven.
 - a. Wat voor cursussen met betrekking tot academisch schrijven worden vaak gevolgd door hbo-schakelstudenten?
 - b. Waarom volgen zij deze cursussen?

3. Dan wil ik het hebben over de verschillen die bestaan tussen de teksten op het hbo en het wo.
 - a. Welke verschillen zijn er, denk je, tussen teksten die op het hbo en het wo geschreven moeten worden?

- b. In hoeverre zitten die verschillen in de opdracht? (onderwerp, genre, omvang/eisen van de opdracht)
 - c. In hoeverre zitten die verschillen in kenmerken waar de tekst aan moet voldoen?
4. Dan zou ik willen ingaan op de verschillen tussen schrijfproducten van hbo- en wo-studenten.
- a. Welke verschillen zie je tussen de schrijfproducten van hbo- en wo-studenten?
 - b. En welke overeenkomsten?
 - c. Welke problemen verwacht je bij hbo-schakelstudenten te zien?
 - d. En wat zou waarschijnlijk wel goed gaan bij hbo-schakelstudenten?
5. Verder vraag ik me af hoe het zit met het schrijfproces van hbo- en wo-studenten. (voor mezelf: schrijftaak, kennis over genre en onderwerp, plannen, vertalen, reviseren, monitor)
- a. Welke verschillen zie je in het schrijfproces?
 - b. Welke overeenkomsten zie je in het schrijfproces?
 - c. Waar lopen hbo-schakelstudenten naar verwachting tegenaan?
 - d. Waar zijn hbo-schakelstudenten naar verwachting goed in?
6. Zie je nog andere verschillen tussen hbo- en wo-studenten?
7. Zijn er nog andere dingen die naar verwachting goed of juist minder goed gaan tijdens het academisch schrijven door hbo-schakelstudenten op het wo?
8. Dit waren de vragen die ik jou wilde stellen. Heb jij nog vragen of opmerkingen richting mij?

Bedankt voor de medewerking.

BIJLAGE 3: INDELING CODES

Telkens is in de tabel de hoofdcategorie aangegeven zonder toelichting en voorbeeld met daaronder de subcategorieën met toelichting en voorbeeld.

Tabel 1

Indeling Codes met Beschrijving en Voorbeeld

Categorie	Toelichting	Voorbeeld
Schrijftaak		
Gedetailleerdheid schrijftaak	Alle uitingen die te maken hebben met hoe gedetailleerd, specifiek of helder de schrijftaak is vormgegeven.	“Hij zei: het valt me op dat de opdrachten hier vaak heel specifiek worden gemaakt tot en met dat ze zeggen: in de eerste alinea, in de eerste zin schrijf je dit en dan schrijf je dat?”
Praktijk of theorie	Alle uitingen die te maken hebben met of de schrijftaak theoretisch of praktisch van aard is.	“Kijk ten eerste, en dat is gewoon een praktisch verschil, is het zo dat op de hbo schrijfopdrachten veel praktischer zijn ingestoken. Dus het gaat over een reflectieverslag of zo.”
Groepswerk	Alle uitingen die te maken hebben met of de schrijftaak in een groep moest plaatsvinden of niet.	“Nou, dat is lastig, want op hbo ook voornamelijk veel groepsopdrachten dus dan dan deed.”
Cognitieve kennis van academisch schrijven		
Kennis procesaanpak	Alle uitingen die te maken hebben met de kennis van hoe een	“Ja, ik had wel heel erg in het begin het idee, omdat ik dus niet die manier van, die aanpak niet kende,

	schrijfpdracht aangepakt moet worden.	dus ik had wel heel erg het idee dat ik moest inkomen, het moest leren kennen als het ware, die vorm van toetsing ook.”
Kennis genre	Alle uitingen die te maken hebben met de kennis van het academische schrijfggenre.	“Maar ik denk dat heel veel studenten op een of andere manier meekrijgen dat academisch dat dat heel, bijna ambtelijk is, dus heel formeel is.”
Kennis onderwerp	Alle uitingen die te maken hebben met de kennis van het onderwerp waarover geschreven wordt.	“Ik denk dat dat, natuurlijk is het ook weer zo, als je als hbo’er in de master of premaster instroomt, dan gaan ze er vanuit dat je al heel veel weet en al heel veel kan en dat je al drie jaar bachelor hebt gedaan aan dezelfde universiteit.”
Kennis uit bronnen	Alle uitingen die te maken hebben met kennis die uit de literatuur gehaald kan worden.	“Dan gaat daar heel veel tijd in zitten om iemands visie of zo te, te begrijpen en in je eigen woorden te kunnen zetten.”
Kennis lezer	Alle uitingen over kennis van de lezer.	“Ja en ook omdat er eigenlijk maar één of twee personen het lezen, dus dan moet het natuurlijk ook maar net iemand zijn stijl zijn van de humor.”

Affectieve component	Alle uitingen die te maken hebben met schrijfovertuigingen en de schrijfgemeenschap.	“Zeker blok 1 was ik heel angstig bij alles wat ik inleverde.”
Kenmerken tekst		
Op macroniveau: inhoud en structuur	Alle uitingen die te maken hebben met de kenmerken van de tekst als het gaat om inhoud en structuur.	“En het waren, ja het waren niet zozeer papers, maar het waren gewoon adviesrapporten bijvoorbeeld, of presentaties, of een probleemoplossing. Of ja, adviesnota, dus een beetje iets in die richting.”
Op microniveau: conventies	Alle uitingen die te maken hebben met de kenmerken van de tekst als het gaat om conventies.	“Wat me ook erg opviel, is dat de universiteit er een heel groot punt van maakt wat de opmaak van je paper is.”
Schrijfproces		
Aanpak schrijfproces	Alle uitingen die te maken hebben met de manier waarop het schrijfproces wordt aangepakt. Deze categorie bevat de subcategorie ‘verschillen aanpak schrijfproces hbo en wo’.	“Ja, er staat bij mij echt tot heel laat niks op papier omdat ik dan heel erg in mijn hoofd zit en op einde, aan het einde moet ik altijd er een beetje druk op hebben en dan komt het er wel uit en dan heb ik het in redelijk korte tijd wel op papier.”
Verschillen en overeenkomsten	Alle uitingen die te maken hebben met de verschillen en	“Ja, ik denk dat ik in de afgelopen twee jaar wel, gelukkig, heb leren

aanpak schrijfproces hbo en wo	overeenkomsten in de aanpak van het schrijfproces op het hbo en op het wo.	kritischer te kijken naar hoe ik zelf schrijf.”
Problemen schrijfproces	Alle uitingen die te maken hebben met problemen waar studenten tegenaanlopen bij het schrijfproces.	“Het kost me best wel veel moeite om zeg maar goed, gestructureerd aan de gang te gaan.”
Feedback en beoordeling		
Feedback	Alle uitingen die te maken hebben met ontvangen feedback op de schrijfproducten.	“Ja, in de premaster heb ik ook wel eens feedback gehad over nou ja, misschien moet je maar stoppen met de opleiding. Dus dat deed wel pijn.”
Beoordelingen	Alle uitingen die te maken hebben met de beoordeling van de schrijfproducten.	“Het werd niet zo streng beoordeeld als ik de afgelopen twee jaar heb meegemaakt om het zo te zeggen.”
Overig		
Begeleiding	Alle uitingen die te maken hebben met de begeleiding die werd gegeven bij schrijfoopdrachten.	“Ik had verwacht dat er in de premaster een vak academisch schrijven zou zitten of academische vaardigheden, maar dat was er ook helemaal niet.”
Positief aan hbo	Alle uitingen die te maken hebben met kenmerken van het hbo die nuttig zijn in het wo.	“Aankomen met onderwerpen of verbanden die ik zie omdat ik zelf actief ben geweest in de

		kunstwereld, die door anderen misschien heel abstract of heel creatief zijn.”
Niveaunderskil hbo en wo	Alle uitingen die te maken hebben met of en welk niveaunderskil bestaat tussen hbo en wo.	“Ik vind het niveau wel echt slecht. Ja, ik kan het niet helemaal goed uitleggen wat er dan precies zo slecht is, maar gewoon totaalplaatje of zo gewoon ook het niveau.”
